

54. Tiistaina 16 päivänä toukokuuta 1989

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiö-
lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien
muuttamisesta 1365

Hallituksen esitys n:o 96/1988 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 53

2) Ehdotus laiksi ulkomaisten vakuu-
tusyhtiöiden toiminnasta Suomessa 1366

Hallituksen esitys n:o 231/1988 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 54

3) Ehdotus laiksi Luxemburgin kanssa
sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräi-
den määräysten hyväksymisestä 1368

Hallituksen esitys n:o 34
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 55

4) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain
16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..

Hallituksen esitys n:o 38
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18
Suuren valiokunnan mietintö n:o 57

5) Ehdotus laiksi vapaakunnan oikeu-
desta poiketa eräistä säännöksistä ja
määräyksistä 1377

Hallituksen esitys n:o 19
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 58

6) Ehdotus yhteisaluelaiksi Siv.
1379

Hallituksen esitys n:o 22
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
10
Suuren valiokunnan mietintö n:o 59

Siv.

7) Ehdotus laiksi viranomaisten mää-
räyksiä ja ohjeita koskevista toimenpi-
teistä ,,

Hallituksen esitys n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 60

8) Ehdotus laiksi perintökaaren 25 lu-
vun muuttamisesta 1381

Hallituksen esitys n:o 237/1988 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 61

9) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoitta-
misen oikeudesta annetun lain 22 §:n
muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys n:o 13
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 62

Toinen käsittely:

10) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseu-
dun rakennusverosta 1382

Hallituksen esitys n:o 30
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 56

Esitellään:

11) Ed. Juhantalon ym. lakialoite n:o
44 maataloustulolaiksi 1389

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta laiksi elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 24) 1403
- 13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laiksi vientitakuulain muuttamisesta (HE n:o 52) 1404
- 14) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi kalatalouden korkotukilainoista annetun lain 15 §:n muuttamisesta (HE n:o 51) „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
H e t e m ä k i - O l a n d e r .

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ahonen, Apukka, Bärlund, Donner, Hautala, Häkämies, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Järvenpää, Kalliomäki, Kasurinen, Kietäväinen, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, Lamminen, Lehtosaari, U. Leppänen, Maijala, Mäkelä, Mörttinen, Ollila, Puhakka, Riihijärvi, Sasi, Seppänen, Siitonen, Suominen, Tennilä, Valli ja Virolainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Puhakka ja yksityisasioiden takia edustajat Häkämies, Kietäväinen, Kääriäinen, Lamminen, Lehtosaari, Mäkelä, Mörttinen, Ollila, Seppänen, Tennilä ja Virolainen, kuluvan toukokuun 18 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Ahonen, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Kalliomäki, Lahti-Nuuttila, Maijala, Riihijärvi, Sasi, Siitonen ja Valli sekä 19 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Bärlund, Kasurinen ja Suominen sekä yksityisasioiden takia ed. Apukka.

Siv. Uusi edustaja

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että Kajaanista oleva merkantti Pentti Kettunen, joka varamiehenä Oulun läänin vaalipiiristä tulee eduskunnan jäseneksi Mikkelin läänin maaherraksi nimitetyn ed. J. Juhani Kortesalmen sijaan, on tänään esittänyt minulle samoin tänään asianmukaisesti tarkistetun ja hyväksytyn edustajanvaltakirjansa ja on siten oikeutettu ryhtymään edustajantointaan hoitamaan.

Ed. Kettunen merkitään läsnä olevaksi.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan toukokuun 12 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 79 ja 80, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1988

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan tilintarkastajien kirjelmän ohella viime huhtikuun 21 päivästä on eduskunnalle saapunut eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1988. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 161, 163, 164, 167, 170—175, 177, 178, 180, 182, 184, 190, 203, 212 ja 228. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Suuren valiokunnan jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että vaalisäännön 18 §:n 2 momen-

tin 2 kohdan mukaan tulee suuren valiokunnan jäseneksi edustajantoimesta vapautuksen saaneen ed. Kortesalmen tilalle ed. Huuhtanen.

Sen johdosta, että suuren valiokunnan kokoonpano ei enää vastaa eduskunnan voima-suhteita, puhemiesneuvosto valtiopäiväjärjestyksen 39 §:n 2 momentin ja 42 §:n säännösten mukaisesti ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että suuri valiokunta on uudelleen asetettava.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan vaali toimitetaan ensi tiistaina pidettävässä täysistunnossa, joten ehdokaslistat tätä vaalia varten on annettava eduskunnan keskuskansliaan viimeistään ensi maanantaina kello 12.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 96/1988 vp.

Lakivaliokunnan mietintö n:o 6

Suuren valiokunnan mietintö n:o 53

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Jansson: Värderade talman! Riksdagen remitterade detta lagförslag och därtill anslutna lagar till lagutskottet så tidigt som den 7 oktober i fjol. Det var alltså en proposition som hade avlåtits av regeringen i slutet av juni. Det har snart gått ett år innan detta kanske litet märkliga lagförslag kom till riksdagen.

Lagutskottet, som för övrigt har hört tre andra utskott här i riksdagen, har gjort ett grundligt, noggrant och bra arbete och säger bl.a. i den allmänna delen av sin motivering så här: "Utskottet har behandlat ärendet och konstaterat att motiveringen till regeringens proposition är bristfällig och inte ger en fullständig bild av saken."

Såsom det har konstaterats i utrikesutskottets utlåtande har lagändringarnas förhållande till Finlands internationella åtaganden inte redovisats i propositionen och man har under behandlingens gång kunnat konstatera att detta lagförslag har haft ganska få anhängare och möjligen överraskande många motståndare. Det har varit rätt svårt att tränga in i förslagens innersta gömmor för att egentligen försöka bena ut vart regeringen med sitt förslag ville komma.

Alltnog, utifrån dessa premisser och efter det grundliga arbete lagutskottet har gjort har lagen undergått ändringar och den har blivit avsevärt mycket bättre. Behandlingen har som jag nämnde varit lång, grundlig, invecklad, därför att det nu är fråga om tekniskt ganska svåra saker. Inte minst svåra har just de internationella aspekterna på lagförslaget varit. Också de angelägenheterna anser jag att lagutskottet tillsammans med berörda utskott har rätt ut bra och betryggande och därför kommit med väsentliga ändringsförslag. Alltså utskottet kommer i sitt betänkande med förslag till väsentliga ändringar av lagen. Det här säger jag därför att vi ju ofta säger till varandra här i kammaren att det som en gång har kommit hit, det är avtalat, cementserat, fixt och färdigt och i det finns det knappast möjligheter att åstadkomma ändringar. Det här lagförslaget och den behandling det har undergått jävar en sådan åsikt och på ett sätt som jag tycker är glädjande för vår parlamentariska demokrati.

Jag har den uppfattningen att om det inte är fråga om mycket brännbara, politiska överväganden eller ställningstaganden i ett lagförslag har vi alla möjligheter här, om vi bjuder till, sätter oss in i ärendena och talar för vår sak, att åstadkomma ändringar, och inte ändringar för deras egen skull utan som i det här fallet också ändringar till det avgjort mycket bättre. Jag skall inte gå in på dem nu längre i tredje behandlingen av detta ärende. Resultatet är som jag sade gott, men den erfarenheten anser jag att behandlingen visar att vi måste bli allt mera lyhörda också här i riksdagen för var Finland befinner sig internationellt. Den utvecklingsprocessen är i full gång och vi har all orsak att följa upp den.

Ändringarna är som jag nämnde ganska många, de är väsentliga och de är ingående. De ändrar alltså inte på grundstrukturen i lagförslaget, alltså utlänningars möjligheter att äga aktier och garantibevis i försäkringsbolag i Finland. Men ändringarna undanröjer de ganska

besvärande brister och ogenomtänkta förslag som propositionen de facto innehöll. Nu skall jag inte sörja mycket över det heller utan konstaterar att det var väl en sommarproposition från sommaren i fjol i fötterna på andra problem som regeringen också då hade och nu har det blivit bättre.

Avslutningsvis, värderade talman, vill jag framför allt tacka lagutskottet för dess insatser och även de övriga utskotten och deras medlemmar som medverkat till den lagreform som nu är mogen att de facto kunna träda i kraft så fort som möjligt.

Ed. Kettunen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on eduskunnan täysistunnon ensimmäisenä asiana käsittelyssä vakuutusyhtiöiden asia, eli kysymyksessä ovat ulkomaalaisten omistamahdollisuudet suomalaisissa vakuutusyhtiöissä. Rouva puhemies! Kun olen nopeasti tänä päivänä tutustunut valiokuntien työskentelyyn, mietintöön ja myöskin lausuntoihin, totean, että eduskunnan valiokunnat ovat tehneet asiasa hyvää työtä, aivan niin kuin ed. Jansson edellä puheenvuorossaan jo mainitsi.

Rouva puhemies! Vakuutusyhtiöiden asioissa käsitykseni mukaan on huomattavasti korjaamista ja parantamisen varaa. Yksityiset ihmiset, eli vakuutuksenottajat, ovat hyvin useasti vastakkain vakuutusyhtiöiden korvauskäytännön kanssa ja ovat suuressa puristuksessa vakuutusyhtiöiden rahamahtia vastaan. Minulle on tullut sellainen käsitys, että vakuutusyhtiöt myydessään vakuutuksia peittelevät tietoja vakuutusten korvausten kattavuudesta ja antavat hyvin usein vakuutusten korvauksista liian optimistisen kuvan. Kun sitten korvausten aika tulee, vakuutusyhtiöt pyrkivät luistamaan korvauksissaan, ja hyvin usein yksityiset vakuutuksenottajat joutuvat käymään vakuutusyhtiötä vastaan oikeudenkäyntejä. Tämähän tietää, kun vakuutusyhtiöiden takana on suuri raha, että yksityinen pieni ihminen usein tuntee olevansa hyvin voimaton näissä asioissa.

Rouva puhemies! Minun mielestäni eduskunnan, sen perustuslakivaliokunnan ja ehkä myös muidenkin valiokuntien kuin myös maan hallituksenkin tulisi pikaisesti puuttua säädöksiin koskien vakuutusyhtiöiden toimintaa ja selvittää ja tiukentaa vakuutusyhtiöitä koskevaa lainsäädäntöä, niin että vakuutusyhtiöt joutuisivat antamaan vakuutuksenottajille, ennen kaikkea yksityisille ihmisille ja pienille yrityksille, riittävän selvän kuvan vakuutusten korvaus-

ten kattavuudesta, niin että näiltä ikäviltä yllätyksiltä, erimielisyyksiltä ja väärinkäsityksiltä välttyttäisiin.

Rouva puhemies! Jotta eduskunta ei käsittäisi, että minä puhun lööperiä tässä ensimmäisessä istunnossa kahteen vuoteen, totean, että minulle on tullut jo Oulusta kirje, jossa vakuutuksenottaja pyytää apua juuri tällaisessa asiassa. Tämä on minusta niin selkeä asia, että on pakko puuttua tähän tiukasti. Sinänsä näen, että tosiaan eduskunta ja sen valiokunnat ovat tässä vakuutusyhtiöiden asiassa tehneet hyvää työtä.

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! On erittäin miellyttävä asia, että lakivaliokunta saa hyvästä työstä kiitoksia. Ihan vain hyvän järjestyksen vuoksi toteaisin, että yhdestäkään niistä asioista, joista ed. Kettunen puhui, tuossa laissa ei ollut kysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 231/1988 vp.

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 5

Suuren valiokunnan mietintö n:o 54

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Edellinen asia koski ulkomaalaisten oikeutta olla omistajina suomalaisissa vakuutusyhtiöissä. Nyt käsittelyssä olevalla lailla puolestaan säädellään ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toimintaa Suomessa.

Tämän lakiehdotuksen perusteluissa viitataan jälleen kerran Euroopan yhdentymiseen ja siihen, että halutaan luoda tässä tapauksessa

vakuutusyhtiöiden toiminnalle yhtäläiset edellytykset maassamme kuin muuallakin Euroopassa. Korostetaan sitä, että halutaan asettaa kotimaiset ja ulkomaiset yhtiöt suurin piirtein samanlaiseen asemaan Suomen vakuutusmarkkinoilla ja toisaalta luoda edellytyksiä suomalaisille vakuutusyhtiöille hakeutua ulkomaisille vakuutusmarkkinoille.

Kuitenkin eräiltä osin suomalaisten vakuutusyhtiöiden toimintapuitteet eroavat hyvin ratkaisevasti Euroopan markkinatalousmaiden vastaavien yritysten toimintapuitteista. Euroopassa yleisesti on käytäntö se, että lakisääteinen vakuutustoiminta, työeläkkeet, tapaturmavakuutukset, liikennevakuutukset ja vastaavat, hoidetaan suoraan yhteiskunnan, valtion, järjestelyjen puitteissa. Meillä sen sijaan nämä lakisääteiset vakuutukset on annettu yksityisten vakuutusyhtiöiden hoidettavaksi. Tällä lailla jatketaan nykyistä käytäntöä siltä osin, että ulkomaiset yhtiöt Suomeen tullessaan eivät voi tulla näiden lakisääteisten vakuutusten markkinoille, vaan nämä lakisääteiset vakuutukset jäävät edelleen suomalaisten vakuutusyhtiöiden yksinoikeudeksi.

Näiden lakisääteisten vakuutusten piirissä liikutellaan hyvin mittavia rahamääriä. Niiden kansantaloudellinen merkitys on todella suuri. Yksistään työeläkerahastoissa lienee tällä hetkellä noin 70 miljardia markkaa. Se on melkoinen pääoma, jota vakuutusyhtiöt ja yritykset jälleenalainauksen kautta käyttävät, mutta joiden ohjaamiseen yhteiskunnalla sinänsä ei ole juuri mahdollisuuksia puuttua. Tähän asiaanhan on törmätty monessa eri yhteydessä kun on mietitty esimerkiksi sitä, miten työeläkerahastojen varoja saataisiin esimerkiksi asuntotuotannon rahoittamiseen taikka kun on pohdittu sitä, miten vakuutusyhtiötä ylipäättänsä saataisiin esimerkiksi sijoittamaan vuokra-asuntojen rakentamiseen. Mitään suoranaisia keinoja yhteiskunnalla ei ole vaikuttaa näiden varojen käyttöön.

Tämä tilanne ei mielestäni ole mitenkään hyvä. Se ei ole hyvä myöskään yksityisen vakuutuksenottajan, ihmisen, kannalta, vaan vakuutusyhtiöiden moninaisuus ja toimintalinjojenkin moninaisuus johtaa siihen, että yksityisen vakuutetun on monasti hyvin vaikea valvoa omia etujaan ja huolehtia oman oikeusturvansa toteutumisesta. Tästä asiasta ed. Kettunenkin puhui täällä edellisen asian yhteydessä. Mielestäni olisikin syytä meillä, jos halutaan mukauttaa meidän lainsäädäntöämme ja käytäntöäm-

me muuhun Eurooppaan, ottaa tässä asiassa oppia muualta. Eli tavallaan ottaa tarkastelukulmaksi se, että vakuutustoiminta näiden lakisääteisten vakuutusten osalta on osa yhteiskunnan harjoittamaa sosiaalipolitiikkaa, sosiaalisen turvallisuuden takaamista kansalaisille. Tämän toiminnan pitäisi kaikilta osin olla yhteiskunnan säädeltävissä, ja myöskin niiden varojen, jotka tätä kautta hankitaan ja rahastoidaan, tulisi olla yhteiskunnan käytettävissä.

Mielestäni olisi todella ajankohtaista selvittää, millä edellytyksillä Suomeen voitaisiin perustaa lakisääteisten vakuutusten hoitamista varten valtion vakuutuslaitos, joka hoitaisi siis sekä työeläkkeet, lakisääteiset tapaturmaeläkkeet että liikennevakuutuksen. Tästä syystä, arvoisa puhemies, ehdotan, että perusteluissa tämän asian yhteydessä lausuttaisiin seuraavaa:

”Kansainvälisestä käytännöstä poiketen hoidetaan Suomessa lakisääteiset vakuutukset suurelta osin yksityisten vakuutusyhtiöiden toimesta, kun muualla käytäntö perustuu yhteiskunnan toimesta toteutettuihin järjestelyihin. Tällä lailla lakisääteiset vakuutukset pysytetään ulkomaisien vakuutusyhtiöiden toimintapiirin ulkopuolella.

Suomessa voimassa olevan järjestelmän seurauksena kansantaloudellisesti erittäin merkittävien varojen tarkoituksenmukainen käyttö estyy ja vakuutetun oikeusturvan ja etujen valvonta on usein hankalaa. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset valtion vakuutuslaitoksen perustamiseksi hoitamaan työeläke- ja muita lakisääteisiä vakuutuksia.”

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Päiväjärjestyksen ensimmäisen asian osalta oli tarpeen sen lain säätäminen, koska tähän saakka maassa ei ole ollut mitään lakia, jolla olisi rajoitettu ulkomalaisten oikeutta omistaa vakuutusyhtiöiden osakkeita. Siis laki oli tarpeen. Toinen asia on, oliko tarpeellista antaa niin suurta osuutta ulkomalaisille omistaa, poikkeuksellisesti jopa yli 40 prosenttia.

Nyt esillä olevan asian yhteydessä ed. Löyttyjärvi otti esiin mahdollisuuden valtion vakuutuslaitoksen perustamiseen ja tässä perustelulausumassaan ehdottaa selvitettäväksi edellytykset.

Rouva puhemies! Tämä on hyvä ehdotus, ja minä kannatan ed. Löyttyjärven ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Kansainvälisestä käytännöstä poiketen hoidetaan Suomessa lakisääteiset vakuutukset suurelta osin yksityisten vakuutusyhtiöiden toimesta, kun muualla käytäntö perustuu yhteiskunnan toimesta toteutettuihin järjestelyihin. Tällä lailla lakisääteiset vakuutukset pysytetään ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toimintapiirin ulkopuolella.

Suomessa voimassa olevan järjestelmän seurauksena kansantaloudellisesti erittäin merkittävien varojen tarkoituksenmukainen käyttö estyy ja vakuutetun oikeusturvan ja etujen valvonta on usein hankalaa. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset valtion vakuutuslaitoksen perustamiseksi hoitamaan työeläke- ja muita lakisääteisiä vakuutuksia."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Löyttyjärven ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Luxemburgin kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 34
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 55

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan, ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä. Sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä noudattamalla valtiovälilain 67 §:n 1 momentissa ja 69 §:n 1 momentissa olevia säännöksiä niiden tapaus-ten varalta, jolloin valtiosopimus koskee perustuslakia. Lakiehdotus katsotaan rauenneeksi, jollei sitä kannata vähintään 2/3 annetuista äänistä.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 38
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18
Suuren valiokunnan mietintö n:o 57

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on kolmannessa käsittelyssä hallituksen ehdotus liikevaihtoverolain väliaikaisesta muuttamisesta, joka tarkoittaa sitä, että kesäkuun alusta marraskuun loppuun liikevaihtoveroa korotettaisiin puolella prosenttiyksiköllä.

Hallituksen esityksen perustelut lähtevät siitä, että tämä liittyy oleellisesti hallituksen talouspoliittiseen linjaukseen ja revalvaation jatko-
hoitoon. Meidän mielestämme perustelu, joka täällä on esitetty, on joiltakin osin ristiriitainen. Ensinnäkin hallitus yrittää lepyttää kansalaisia sillä, että puolen prosenttiyksikön liikevaihtoveron korotus ei koskisi peruselintarvikkeita, maitotaloustuotteita jne. Todetaan, että muiden elintarvikkeiden hintojen nousu jäisi varsin vähäiseksi. Tämä on erittäin ympäripyöreästi ja kansalaisia hämäävästi sanottu. Sen sijaan valtiovarainministeriön laskukonemiehet ovat löytäneet esityksen perusteluiksi selvän määritelmän siitä, että tällä liikevaihtoveron korotuksella kansalaisilta peritään 600 miljoonaa markkaa. Me emme ole tätä hyväksyneet missään asian käsittelyvaiheessa.

Rouva puhemies! Revalvaation tuoma löysä raha voidaan meidän mielestämme vetää markkinoilta toisellakin tavalla. Siihen pitää kuitenkin käyttää muunlaisia veroja kuin liikevaihtoveron korottaminen. Liikevaihtovero on sinänsä harvinaisen huono tässä esitetyssä muodossa. Liikevaihtovero kuitenkin kohdistuu erittäin ankarasti pienituloisiin, mm. eläkeläisiin ja toisaalta suurimenoisiin lapsiperheisiin, mutta se ei erittele haitallista tuotetta hyödyllisestä tuotteesta, se ei erota ympäristöä tuhoavaa tuotantoa ja ympäristöä säästävää tuotantoa. Näitä näkökohtia me olemme SKDL:n taholta tuoneet esille sekä valtiovarainvaliokunnassa että lain aikaisemmassa käsittelyssä.

Rouva puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin siten kuin mietinnön I vastalauseessa on perustelulausumaksi kirjoitettu, mikä tarkoittaa siis sitä, että hallitus tuo eduskunnalle liikevaihtoveron korottamisen sijasta esityksen siitä, miten revalvaation lisäämään kulutuskysyntään vaikutettaisiin siirtämällä verotuksen painopistettä haitta- ja resurssiverotuksen suuntaan.

Tällä lausumalla me haluamme panna vauhtia hallitukseen. Hallitus antaa kyllä ymmärtää, mutta ei ymmärrä antaa lakiesityksiä ympäristöveroista. Tämän sanoessani ajattelen ennen kaikkea arvoisaa valtiovarainministeriä Erkki Liikasta, joka näyttää poistuneen täältä salista. Hän ei ole enää täällä paikalla. Nimittäin valtiovarainministeri Liikalle kuuluu myös ympäristöverojen valmistelu. Olen myös havainnut lehdistä, että ministeri Liikanen on jollakin tavalla ajatuksellisesti tullut myös sille kannalle,

että tällaisia haitta- ja resurssiveroja on syytä harkita, mutta kuitenkin hallitus ei ole niitä eduskunnalle esittänyt eikä tänne tuonut.

Hyvät edustajat! Ympäristöveron tarkoitukseksi on rangaista tuottajaa saastuttavasta tekniikasta ja ympäristölle vahingollisista tuotteista. Vero ohjaa myös kuluttajien käyttäytymistä. Vero ohjaa valitsemaan halvemman, ihmisten ja ympäristön kannalta paremman tuotteen. Kuluttaja joutuu valitsemaan, ostaako kalliimman, viime kädessä itselleen ja luonnolle vahingollisen tuotteen vai halvemmalla paremman tuotteen. Ympäristöveroja emme tietenkään tarkoita kieltojen ja rajoitusten korvikkeeksi, vaan niitä nimenomaan täydentämään. On näet paljon sellaisia tuotteita, joita ei suorastaan kokonaan voi kieltää, mutta joiden kuluttamisesta tulisi verotuksella ohjata toisiin tuotteisiin.

Rouva puhemies! Hetki sitten, taisi olla eilen, Suomen akateemikot ovat puhuneet vakavia sanoja ympäristöstämme, sen tilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Nyt on mielestäni eduskunnan aika vastata. Nyt on aika hyväksyä hallitusta velvoittava ponsi ympäristöveroista.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan lain ensimmäisen ja toisen käsittelyn yhteydessä on keskustan eduskuntaryhmän toimesta jo kerrottu meidän kantamme ja suhtautumisemme tähän hallituksen esitykseen. Me kannatamme SKDL:n tavoin tämän lakiesityksen hylkäämistä. Toisin sanoen kannatan ed. Laaksosen tekemää hylkäysehdotusta.

Kun lain lähetekeskustelu käytiin tässä salissa kuukausi pari sitten, keskustan eduskuntaryhmän toimesta siinä yhteydessä tuotiin esille se, että meillä on periaatteellinen valmius siihen, että verotuksen painopistettä asteittain siirretäisiin kulutuksen verottamiseen niin, että varsinkin ympäristöä haittaavien ja rasittavien tuotteiden ja toimintojen verotus olisi yksi niistä kohteista, joihin tuo painopiste asteittain siirtyisi. Muutoinkin on niin vähän pidemmällä sihdillä, että asteittainen siirtyminen kulutuksen, erityisesti tarpeettomimman sellaisen, verottamiseen on perusteltua ja paikallaan.

Jo tuossa lähetekeskustelussa myös kerroimme sen selvästi, että yksittäisenä toimenpiteenä tähän tapaan kuin revalvaatiopakettiin liittyen hallitus nyt on liikevaihtoveroa korottamassa, tällä tavalla yksittäisenä toimenpiteenä emme tätä lvv:n korotusta hyväksy. Vielä vähän tarkemmin, miksi emme. Juuri siitä syystä, että

eräiden muiden hallituksen talouspoliittisten toimien ikävä kärki kohdistuu samoihin väestöryhmiin, joihin kohdistuu myös lv:n nostaminen: keskituloisiin, pienituloisiin ja ennen kaikkea lapsiperheisiin, tällaisiin verovelvollisiin. Näin tapahtuu siitä syystä, että verouudistuksen ongelmatiikka, kuten hallituskin on jo ääneen monta kertaa joutunut toteamaan, kohdistuu kipeimmin mainittuihin väestöryhmiin.

Samoihin väestöryhmiin, nuoriin perheisiin, kuluttaviin lapsiperheisiin, kohdistuu myös se rasite, mikä on seurauksena mm. revalvaationkin lisävauhdittamana korkotason noususta. Tällä hetkellä velalliset, erityisesti asuntovelalliset, maksavat todella korkeata reaalkorkoa. Tämän rasitteen pahimmat haitat tuntuvat juuri samoissa väestöryhmissä, joihin nyt suuntautuu lv:n korotuksen kärki. Nimittäin suhteellisesti ottaen todellakin eniten koskettaa liikevaihtoveron nostaminen kulutusikäisiä ja -kykyisiä perheitä, jotka ovat juuri lapsiperheitä useimmiten, pieniä ja keskituloisia lapsiperheitä. Erityisesti näille emme halua tässä tilanteessa yksittäisenä toimenpiteenä lisää vero- taakkaa.

Lähinnä tästä syystä, arvoisa puhemies, kannatan ed. Laaksosen tekemää hylkäsesitystä.

Niin ikään samaan tapaan kuten ed. Laaksosen omassa puheenvuorossaan totesi, myös meidän eduskuntaryhmämme pitää välttämättömänä, että hallituksen toimesta valmisteltaisiin nopeita esityksiä sellaisiksi verotukselliseksi toimenpiteiksi, jotka tähtäävät elinympäristöme saastuttamisen pysäyttämiseen ja uusiutumattomien luonnonvarojen nykyistä säästeliämpään käyttöön.

Sillä, että perustelulausuman olemme tähän tapaan muovailleet, olemme halunneet tunnistaa sen tosiasian, ettei valmiita vakavasti otettavia, ex tempore hyllyltä vedettävissä olevia, lain muotoon kirjoitettuja ajatuksia ja ideoita varmastiakaan vielä tällä hetkellä ole minkään poliittisen ryhmän tai minkään viraston hyllyllä. Nämä asiat vaativat valmistelutyötä. Kuitenkin tuo valmistelutyö varmasti on suoritettavissa hyvin nopeastikin, ja me todella toivomme, että hallitus omalta osaltaan näissä asioissa ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin, sellaisiin toimenpiteisiin, joilla verotuksellisesti ohjataan kuluttajien käyttäytymistä eri tuotteiden valinnassa, sellaisiin toimenpiteisiin, joilla ohjataan teollisia valmistajia kepein ja porkkanoin verotusta molemmissa suhteissa keinona käyttäen.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla, kun

aivan ilmeistä on, että hallituksen esitys kuitenkin menee tässä käsittelyssä läpi, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee nopeasti esitykset sellaisista verotuksellisista toimenpiteistä, jotka tähtäävät elinympäristöme saastuttamisen pysäyttämiseen ja uusiutumattomien luonnonvarojen säästeliääseen käyttöön.”

Ed. Laine: Rouva puhemies! Liikevaihtovero merkitsee jo nykyisellään käytännössä noin 20 prosentin lisää hintoihin ja maksuihin siltä osin kuin niihin liikevaihtoverorasitus kohdistuu. Tämä puolen prosenttiyksikön nousu tietysti merkitsee vielä pientä lisäystä.

Kuten täällä keskustelun aikaisemmissa vaiheissa on todettu, liikevaihtovero, välillinen vero yleensäkin, on hyvin epäoikeudenmukainen sen vuoksi, että se suhteellisesti raskaimmin kohdistuu pienituloisiin kansalaisiin. Jos me vaikkapa vertaamme 5 000 markkaa ja 50 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevan osuutta liikevaihtoverorasitukseen, niin mikäli nämä tulonsaajat käyttävät sellaisia tarvikkeita saman määrän, johon liikevaihtovero kohdistuu, niin pienituloisempi maksaa kymmenen kertaa raskaamman liikevaihtoveron kuin suurituloisen. Tämä on tietysti haettu esimerkki, mutta kuvaa kuitenkin verotuksen epäsuhtetta.

Me emme ole voineet hyväksyä liikevaihtoveron korotuspäätöksiä, emme myöskään niitä ehdotuksia, joita hallitus on eduskuntaan tuonut teollisuuden liikevaihtoverotuksen keventämisestä samaan aikaan, kun kuluttajiin on kohdistettu lisää liikevaihtoverotusta. Me vaadimme välttämättömyystarvikkeiden vapauttamista liikevaihtoverosta, samoin kotitalouteen käytettävän energian vapauttamista liikevaihtoverosta, ja näistä syistä me myös vastustamme nyt esillä olevaa hallituksen ehdotusta.

Kannatamme täällä tehtyä hylkäysehdotusta, ja samalla, rouva puhemies, kannatan myös ed. Laaksosen äsken tekemää ehdotusta perustelulausumaksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Muu oppositio on täällä asettunut hallituksen esityksen hylkäämisen kannalle, me vihreät kannatamme sen hyväksymistä. (Ed. Hokkanen: Oikein!)

Hallituksen esitys liittyy revalvaatioon. Meidän mielestämme on erinomaisen hyvä, että Suomen ale-myynti ulkomaille vähenee. (Ed.

Pekkarinen: Ei se tällä vähenel!) — Kyllä se pikkuisen vähenee toivon mukaan tälläkin.

Toisekseen hallitus ilmoittaa pyrkivänsä inflaation hillitsemiseen. Mielestämme tämä on erinomaisen hyvä tavoite, jota pitää kannattaa pyrkimyksenä. Tosin hallitus itse ei näytä tässä pyrkimyksessään kovin hyvin onnistuneen. Kun pyrittiin parin kolmen prosentin vuositasolla etenevään inflaatioon, on huhtikuusta viime vuonna huhtikuuhun tänä vuonna inflaatio edennyt lähes 7 prosenttia, joten jonkin asteisesta epäonnistumisesta voidaan puhua.

Hallitus ilmoittaa pyrkivänsä taloudellisen kehityksen tasapainottamiseen. Sekin tavoite on erinomaisen kannatettava ja hyvä. Sitten itse keinoon, liikevaihtoveron korottamiseen esitetyllä tavalla ja voimassaoloajaltaan määräaikaisena. Täytyy sanoa, että vaikutus on marginaalinen. Arvoisat toverit siellä vasemmalla reunalla, se on myös haittavaikutusten osalta aika tavalla marginaalinen.

Täällä on puhuttu erinomaisen kauniisti ympäristönsuojelun puolesta tässä yhteydessä. Näihin lausumiin, kannanottoihin, on syytä lämmöllä yhtyä. Suomalaisessa yhteiskunnassa on varsin mielenkiintoisella tavalla levinnyt kaikkiin kansalaispiireihin hätä Suomen luonnon tulevaisuudesta. Toivottavasti kannanotot realisoituvat lähipäivien aikana eduskunnassa todella konkreettisiin toimiin. Tänne tulee ratkaisuun kemikaalilaki, tulee ilmansuojelulaki, jossa otamme perustavalla tavalla kantaa ympäristönsuojeluun todella konkreettisella tasolla ja pitkällä aikavälillä. Ne kannanotot, jotka koskevat freoniasiaa, vaikuttavat lähimain koko siihen aikaan, jona elämää maapallolla on. Näin isoihin asioihin Suomen eduskunta ei kantaa aikaisemmin ole ottanut. Tässä suhteessa eduskunnan kannattaa vakavoitua näissä asioissa todella perusteellisesti ja jokaisen edustajan miettiä tykönään, minkä kannan ottaa ja minkä vastuun kantaa tulevaisuudesta. Siinä mielessä on varsin vaatimaton askel ehdottaa perustelulausumaa, joka kuuluu:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvityksen jälkeen antaa eduskunnalle pikaisesti esityksen siitä, miten kulutuskysyntään vaikutettaisiin siirtämällä verotuksen painopistettä haitta- ja resurssiverotuksen suuntaan turhakkeiden ja haitakkeiden verollepanolla.”

Edellä luettua perustelulausumaa nyt ehdotan, arvoisa puhemies.

Kyseessä on toivomuslausuma. Asiat ovat sellaisia, että niissä pitäisi edetä eräänlaisen hä-

tälainsäädännön avulla välittömästi. Minusta mielenkiintoista on nähdä tässä yhteydessä ja muissa lähiaikoina esille tulevissa yhteyksissä se, millä tavalla hallituspuolueisiin lukeutuvat kansanedustajat uskaltavat poiketa niistä hallituksen esityksistä, joita tänne on tuotu, joiden ambitiotaso on varsin alhainen. Me vihreät uskallamme poiketa muusta oppositiorintamasta siinä, että me kannatamme hallituksen esitystä tässä tapauksessa. Sitä voisi käyttää toisinkin päin. (Ed. Laine: Se oli rohkea teko!) — Loistava!

Lisäksi arvoisalle ed. Pekkariselle, kun hän viittasi siihen, että ei olisi olemassa malleja siitä, millä tavalla haitakkeita ja turhakkeita ja muita vastaavia verotetaan liikevaihtoverolla: Niistä löytyy malleja. Niitä löytyy Ruotsin lainsäädännöstä, niitä löytyy Saksan liittotasavallan lainsäädännöstä. Saksan liittotasavallan lainsäädännössä on jopa tilanne sellainen, että ollaan kiristämässä tällaista lainsäädäntöä ensi vuoden alusta lukien mm. klooripäästöjen osalta, joten malleja löytyy, kun kielitaitoa löytyy kääntää ne suomen kielelle.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pulliaiselle nyt on syytä kuitenkin todeta, että meilläkin, ed. Pulliainen, on tiedossa, että maailmalla on jo jonkin verran esimerkkejä siitä, miten eri maissa on lähdetty ympäristöverotamisen tielle. Minun käsitykseni kuitenkin on, että sellaisenaan mallit enempää Yhdysvalloista kuin Länsi-Saksasta taikka välttämättä edes Ruotsistaakaan eivät nyt ole Suomeen sovellettavissa, kunhan vain käännöstyö oikein osataan. Minä luulen, että on aivan niin kuin olen ymmärtänyt valtiovarainministerinkin asiasta esittäneen, että kansallista valmistelua tarvitaan, ja uskon, niin kuin sanoin pöytästä, että mitään suurta, pitkää aikaa vaativaa valmistelutyötä ei tarvita. Aika nopeasti sitten kuitenkin valmistelu on suoritettavissa, mutta ikään kuin apteekin hyllyltä valmiita lakeja, jotka tänne noin vain voitaisiin ruiskaista, tuskin on olemassa. Ihan pelkän käännöstyön varassa kyseiset esitykset siltikään eivät voi olla.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen totesi, että liikevaihtoveron korotus on haittavaikutuksiltaan marginaalinen. Tuntui hyvin ikävältä se, että ed. Pulliainen ja vihreät hyväksyvät puoltolausein esityksen, jossa haittavaikutukset kohdistuvat lähes kokonaan pienituloisiin, eläkeläi-

siin, työttömiin sekä toisaalta suurimenoisiin eli lapsiperheisiin. Tässä mielessä on oikeutettua todeta, että vihreillä ei tänään ole sosiaalista omaatuntoa.

Ed. Laaksosen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Pekkariselle ja osittain myös ed. Pulliaiselle totean, että SKDL:n eduskuntaryhmän taholta on jätetty lakialoite n:o 24, jossa on varsin perusteellisesti puututtu haittatekijöihin ja asetettu tavoitteet, millä tavalla saastuttajat verotuksellisesti voitaisiin saada kuriin. En väitä, herra puhemies, että tämä olisi lopullinen ja sinänsä valmis, kaiken kattava, mutta sinänsä hyvä yritys. Toivoin, että edustajaverit tutustuisivat tähän lakiesitykseen, ja erityisesti toivon sitä valtiovarainministeri Erkki Liikasalta, joka saapui juuri paikalle.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaus kaikille juuri puhuneille edustajille.

Ensinnäkin ed. Pekkariselle totean, että itse prosessiteollisuus on tismalleen samanlaista Länsi-Saksassa kuin se on Suomessakin, klooripäästöt ovat samanlaisia ja peruslainsäädäntö, johon sitä projisoidaan, eli liikevaihtoverolainsäädäntö on rakenteellisesti suurin piirtein samanlainen. Ei se niin kovin kummallista ole.

Tässä yhteydessä täytyy antaa erinomainen tunnustus ed. Laaksosen edustamalle puolueelle siitä lakialoitteesta, joka täällä on jo esitelty. Se oli erittäin hyvin valmisteltu ja osoitti, että ei niin kovin kauheasti tarvitse tehdä töitä, kun saa eleganttia lakialoitetta aikaiseksi.

Sitten ed. Astalalle hyvin tärkeä kommentti, kun hän syytti meitä sosiaalisen mielenlaadun heikkoudesta. Nyt on niin, että kun siirrytään haitakkeiden ja turhakkeiden verotukseen, se kohdistuu myös juuri sillä tavalla kuin ed. Astala katsoi liikevaihtoverokorotuksen vaikuttavan eli kohdistuvan lapsiperheisiin jne., jos he kuluttavat niitä tuotteita, joihin liikevaihtoveron korotus sitä kautta vaikuttaa. Sen takia tarvitaan rinnalla sosiaalisia tulonsiirtoja. Niitä me kannatamme.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Pulliainen totesi, vihreiden mielestä hallitukselta edellytetään nykyisessä tilanteessa kulkuskysynnän hillitsemistä, ja liikevaihtoveron korotus on yksi pikainen tapa hoitaa tätä asiaa. Mutta se ei vihreiden mielestä tyydytä niitä vaa-

timuksia, joita asetamme verotuksen ohjaavalle vaikutukselle. Siinä mielessä kannatan lämpimästi ed. Pulliaisen lausumaehdotusta ja totean ilolla, että ed. Pekkarisen ponsiehdotus ja samoin SKDL:n vastalauseessa esitetty kannanotto resurssi- ja haittaverojen puolesta edustavat korkeampaa käsitystä verotuksesta ja sen mahdollisuudesta järkevästi ohjaavana.

Ihmettelen, kun ministeri Liikanen täällä syksyllä kiitteli sellaista oppositiota, joka esitti uusia veromuotoja, ja piti sitä suoranaishana lahjana hallitukselle, ettei ministeri Liikanen nyt ota esitettyä lahjaa hanakammin vastaan ja pane hallituksessa vauhtia esitettujen tyyppisten veromuotojen kehittämiseksi.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Otin lahjan vastaan jo viime viikolla, ja vauhtia on pantu.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Käsiteltävänä on liikevaihtoverolain muutos, joka merkitsee liikevaihtoveron korotusta ja osaltaan myös sitä, että uusia verotuloja valtiolle tulee tänä vuonna 600 miljoonaa markkaa. Täällä on käyty keskustelua siitä, keneltä ne ovat pois. Sen tiedämme hyvin tarkkaan, keneltä ne tulevat. Mutta täällä on esitetty niitä tietoja, jotka osoittavat, että pääpainoisesti ja suhteellisesti raskaimmin liikevaihtoveron korotus koskettaa vähävaraista kansanosaa: lapsiperheitä, eläkeläisiä ja muita, joiden elämän marginaali muutenkin on aika kapea. Tältä osin esitys on varsin huono ja iskee sellaisiin henkilöihin, jotka eivät ole kulutusjuhlassa mukana, eivät siihen ole pystyneet.

Edellä esitetyistä syistä revalvaation jälkihoitona, niin tarpeellista kuin jälkihoito aina onkin, tehdään toimenpiteitä, jotka kohdistuvat väärin ja joita ei sen puolesta voi kannattaa. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei liikevaihtoveron korotusta hyväksy vaan äänestää niiden mukana, jotka ovat hylkäyksen kannalla. Perustelut ovat lyhyesti ne, jotka mainitsin.

On väitetty, ettei liikevaihtoveron korotus menisi hintoihin, mutta hintoihin se menee. Uskallanpa kysyä, miten voisi olla mahdollista se, että kun hinnat tätä kautta nousevat, ne määräaikaisen lain voimassaolon päättyessä juuri joulumarkkinoilla tänä vuonna alenisivat. Uskallan epäillä, että kauppiat nykyisin, kun mitään hintasulkua ja muita rajoitustoimenpiteitä ei ole voimassa, eivät alenna joulukuun ensimmäisenä päivänä hintoja sen vuoksi, että liikevaihtoveron

toveron väliaikainen korotus päättyy. Näin ei käy. Ehkä on niin, että tätä ei koskaan tulla näkemään eli ei pystytä selvittämään, tapahtuuko näin vai eikö tapahdu. Mutta ymmärtääkseni näin ei missään tapauksessa tule tapahtumaan. Päinvastoin hinnat ovat nousseet, niin kuin täällä jo kuultiin inflaatiolukemista, tähän asti aika reippaasti, ja kehitys tältä osin jatkuu niin, että valtiovarainministeriössä voidaan korjata inflatioennusteita entistä suurempiin lukuihin, kun päätöksiä tehdään.

Sinänsä esitetty toimenpide ei olisi vahinko, mutta todella sen tähden se on virhe, kun se kohdistuu kaikkein vähävaraisimpaan kansansaosaan kaikkein painokkaimmin, ei sinne, missä kulutusjuhlia vietetään, niihin, joille verouudistus ja monet muut hallituksen toimenpiteet ovat lisänneet kulutusmahdollisuuksia, kulutusjuhlan viettomahdollisuuksia. Tältä osin siis kristillisen liiton eduskuntaryhmän kanta on selvä: vastustamme liikevaihtoveron korotusta.

Herra puhemies! Täällä on ollut paljon puhetta ympäristöveroista, haitakkeiden ja turhakkeiden verotuksesta ja sitä kautta ympäristöongelmien lievittämisestä. Varmasti me kaikki tässä salissa, enkä itse vähiten, olemme tiukasti sitä mieltä, että tarvitaan nopeita ja todella voimakkaita, tehokkaita toimenpiteitä ympäristöhaittojen vähentämiseksi, niin että me voimme — tämä sanoisinko ahne sukupolvi — jättää vielä elinmahdollisuudet myös tuleville sukupolville, jopa omille lapsillemme. Niin on kehitys vakava, että omien lastemme tulevaisuus ei ole kovinkaan turvallisella pohjalla, kun ympäristö tuhoutuu.

Tarvitaan siis todellisia voimakkaita toimenpiteitä ympäristöhaittojen poistamiseksi kehityksen suunnan nopeaksi muuttamiseksi. Täällä on ponsiehdotuksia, jotka sinänsä ovat aivan hyviä ja kannatettavia. Tuemme ryhmänä kumpaakin ponsiehdotusta. Mutta ovatko ne riittäviä, ovatko ne muodoltaan oikean tyyppisiä? Siitä voisi vaihtaa ajatuksia ja mielipiteitä ehkä vähän pitempäänkin. Voidaan siis kysyä heti, poistavatko uudet verot ympäristöhaittoja. Saattaa käydä niin, että — mikä on tietysti varmaa — valtion verotulot kasvavat ja hinnat nousevat tätäkin kautta, sillä yritykset, joille nämä pantaisiin esimerkiksi liikevaihtoverotyyppisinä, siirtävät ne hintoihin niin paljon kuin mahdollista, ja silloin kuluttajat maksavat. Ehkä voidaan kysyä: Mikä muuttuu? Ei oikeastaan muutu mikään muu kuin se, että valtion verotulot kasvavat ja inflaatio jälleen nousee.

Ympäristö ei tästä toimenpiteestä sinänsä välttämättä kovinkaan paljon — korostan että varmasti jonkin verran, mutta ei kovin ratkaisevasti — hyödy eikä parane. On mietittävä näitä malleja. Miten ympäristöhaittoja aiheuttavia tuotteita vähennetään? Todella lähtökohdan pitää olla se, miten saadaan näitten tuotteiden tuotannon toiminnan suhteen muutosta aikaan, niin että varsinainen toiminta muuttuu, eikä vain niin, että saadaan kuluttajat maksamaan valtiolle uusia veroja.

Olen kirjoittanut tästä aiheesta kirjoituksen, joka viime viikolla julkaistiin mm. Uudessa Suomessa ja Kristityn Vastuussa, Keski-suomalaisessa taannoin, ja olen esittänyt hieman erilaista mallia, jonka toivoisin saavat ajatuksia, ja tutkimuksen kohteeksi sen sietäisi tulla myös hallituksen piirissä. En olisi valmis etenemään verojen tietä, koska verot ovat aina lopullisesti valtiolle jääviä varoja. Tiedämme, että ne eivät ole korvamerkittyjä, eli valtio ei niitä käytä ympäristön vahinkojen korjaamiseen eikä ympäristön tuhoutumisen estämiseen.

Siksi olisi syytä edetä kenties sellaista mallia käyttäen, että määritellään tuotannolle tiukat päästöraajat niitten osalta, jotka todella voimakkaasti luontoa tuhoavat, annetaan tietty varsin lyhyt siirtymäaika, jonka jälkeen säädettäisiin voimaan asteittain vuosittain nouseva talletusmaksun tyyppinen maksu saastuttamisesta. Kun se joka vuosi nousisi asteittain, se varmasti panisi yritykset ja saastuttajat kovan eteen siinä, että loppu tulee, jos ei muutoksia tapahdu. Se pakottaisi, se ei olisi siirrettävissä hintoihin, niin kuin vero helposti on, vaan se olisi johtamassa siihen, että yritykset joutuisivat harkitsemaan toimintansa lopettamista taikka sitten päästöjensä vähentämistä rajojen alapuolella. Näin saataisiin kenties paljon tehokkaampi malli käyttöön kuin vero, jolla on hyvin kielteinen, negatiivinen, ja sitten osittain myös ehkä tuloksetonkin vaikutus itse pääasian, ympäristön, kannalta.

Talletustyyppisestä maksusta sitten voitaisiin päättää niin, että siitä osa palautettaisiin sille yritykselle, joka on investoinut päästöjensä rajoittamiseksi eli korjannut tuotantonsa sellaiseksi, että se ei aiheuta ympäristöhaittoja. Kun on siis saastuttaminen loppunut, saisi rahastosta takaisin osan, esimerkiksi 2/3 sinne maksamastaan maksusta. Niiden yritysten osalta, jotka ovat ajautuneet kenties kokonaan nurin ja maksaneet nuo maksut, loppuosa käytettäisiin ympäristöhaittojen korjaamiseen ja ehkäisemi-

seen luonnonsuojelun, ympäristönsuojelun erilaiisiin toimenpiteisiin, jotka siis parantaisivat todella elinympäristöämme ja estäisivät ikävän kohtalokkaan kehityksen, joka meillä on. Tällaisella mallilla päästäisiin kenties parempiin tuloksiin kuin veroilla, joita muu oppositio on jossain määrin esittänyt hyvää tarkoittaen ja sinänsä kannatettavia ajatuksia esittäen.

Tuo maksutyyppi ei tietysti kaikkeen ympäristön tuhoamiseen riitä. Tarvitaan myös tuontitavaroille ja muulle toiminnalle, joka ei ole tätä kautta hoidettavissa, määräyksiä. Ja sillä kohdalla varmasti verotyyppi voi olla parempi ja käyttökelpoinen. Periaatteessa tietysti verotuksen pitäisi olla ensi sijassa neutraali ja muilla toimenpiteillä pyrkiä etsimään ratkaisuja näihin muihin ongelmiin. Mutta muut ratkaisut ovat vaikeasti kehitettäviä ja vaativat usein oman organisaationsa. Verotuksella tällainen jo on, niin että sitä kannattaa tietysti hyvin tarkkaan miettiä. Uskon, että kristillisen liiton eduskuntaryhmä on voimakkaasti antamassa tukensa kaikille niille esityksille ja kaavailuille, joilla saadaan todella muutosta aikaan, ei vain sitä, että valtion verotulot kasvavat, vaan nimenomaan sitä, että ympäristön saastuminen ja tuhoutuminen loppuu ja saadaan muutos parempaan aikaan.

Uskoisin vielä, että rahastomalli sopisi esimerkiksi poliittiselle vasemmistolle paremmin, kun siellä tunnutaan kovastikin olevan ihastuneita erilaisiin rahastoihin, asuntorahastoihin, henkilöstörahastoihin ynnä muihin. Kristillinen liitto siis kannattaa liikevaihtoverolain hylkäämistä, joka on käsittelyssä, ja tukee perustelulausumia, joita oppositio on esittänyt.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi esitti maksumallia veromallin sijaan. Toisaalta voidaan asettaa kyseenalaiseksi nimitys — onko se niin tärkeä. Toisaalta Kankaanniemen malli oli nouseva, kun taas veromalli on tavallaan laskeva, koska se lähtee siitä, että mitä vähemmän haitallisia aineita käytetään tai mitä vähemmän haitallisia poistoja luontoon suoritetaan, sen vähemmän tietysti tulee veroa asianomaiselle yritykselle. Nähdäkseni molemmat mallit kyllä kannustavat. Ehkä Kankaanniemen malli pakottaa enemmänkin yritykset tekemään jotakin.

Joka tapauksessa veromallissa, jos sillä nimellä halutaan tätä esittää, lähtökohtana on ilman muuta se, että on hyvin selkeät ja tiukat päästörajat. Verotuskäsittelyllä, maksukäsittelyllä, kannustetaan yrityksiä siirtymään sellai-

siin tuotantotapoihin, jotka ovat mahdollisimman haitattomia ympäristölle. Mielestäni ihan hyvin ed. Kankaanniemen mallia voidaan katsoa, ja se on ilmeisesti tehokkaampi eräissä tapauksissa, kun taas toisissa tapauksissa varmasti veromalli lievempänä mallina on parempi.

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Alun perin pyysin puheenvuoron kannattaakseeni ed. Pulliaisen tekemää ponsiesitystä, mutta ed. Haavisto ehti ensiksi.

Haluaisin jonkun verran kommentoida nyt käytävää keskustelua sekä vihreiden ja muun opposition välistä erimielisyyttä. Luultavasti se ei koske sisältöä vaan ainoastaan tyyliä, koska olemme ilmeisesti samaa mieltä a) siitä, että haittaverot eivät valmistu ihan tällä viikolla esittelykelpoisiksi, b) siitä, että tuloveroasteikkoihin on vaikea puuttua kesken vuoden ja c) siitä, että revalvaatio vaatii jälkihoidon. Näistä vedämme sen loogisen johtopäätöksen, että tässä vaiheessa ei ole muuta vaihtoehtoa kuin hyväksyä liikevaihtoveron korotus. Muu oppositio vetää toisen johtopäätöksen ja ilmeisestikin haluaa nostaa enemmän profiiliaan kuin ottaa huomioon sen, että esitykset voisivat teoriassa mennä läpi.

Toinen seikka. On iloisesti sotkettu keskenään välillisten verojen tietty epäsosiaalinen tulonjakovaikutus ja ohjausvaikutus, joka on haittaveroilla. Valitettavasti haittaverolla on suurin piirtein samanlainen tulonjakovaikutus kuin liikevaihtoverolla, niin että se ei tähän ongelmaan auta. Siihen tarvitaan muutoksia tuloveroasteikossa, ja täällähän on nyt kovasti se henki, että rikkailta tuloverot pois ja annetaan ne köyhille. Ne muutokset, joita erityisesti kokoomus ajaa, ovat tässä suhteessa tietysti väärän suuntaisia. Siis samalla kun välillistä verotusta lisätään, pitäisi tuloveroprogressiota jyrkentää. Silloin lopputulos pysyy suurin piirtein tasapainossa.

Herra puhemies! Ed. Kankaanniemen mallia kommentoisin sillä tavalla, että ed. Kankaanniemi ei tunnu pitävän sanasta vero, ja hän haluaa keksiä sille jonkin muun ratkaisun. Se malli, jota hän esittää, ei ole taloudellisesti mitenkään optimaalinen. Se johtaa hillittömään kansantalouden resurssien haaskaukseen.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Lykkyä tykö valtiovarainministeri Liikalle haitta- ja resurssiveroesitysten saattamiseksi eduskunnan käsittelyyn. Liikevaihtoveron korotusasiassa on

perusteltua syytä päätyä sen hylkäämiseen, kuten täällä on jo useissa puheenvuoroissa julki tuotu. Samoin on mielestäni arvokasta päätyä perustelulausemaan, joka on kirjattu ensimmäiseen vastalauseeseen ja jossa nimenomaan päädytään juuri haitta- ja resurssiverojen suuntaan, aihepiiri, josta tämän kevään aikana on eduskunnassa ehkä kaikkein eniten keskusteltu.

Haitta- ja resurssiverot ovat yksi keino elinympäristömme luonnon ja luonnon saastuttamisen estämiseksi. Haittaverot eivät tietenkään yksinään riitä, vaan tarvitaan paljon ja monenlaista muuta, mm. ympäristölakien tiukentamista ja ympäristörikosten rankaisemista. Mielestäni pitäisi myös erityisesti lähestyä kansalaisia suoraan ympäristövalituskellisin ja ympäristökasvatuksellisin keinoin. Ruotsista mallia ottaen valtiovalta voisi lähettää joka kotiin tiedotteen, siis todenmukaisen ympäristötiedotteen, jossa kerrottaisiin luonnon tilasta, uhkatekijöistä, sekä vedottaisiin kansalaisiin kulutustottumusten ja elämäntavan muuttamiseksi niin, että jokainen voisi omalta osaltaan olla turvaamassa kestävää kehitystä. Mielestäni valtiovalta voisi ympäristötiedotteen lähettämisellä myös tukea akateemikkojen kunnioitettavaa vetoomusta päättäjille ja yksittäisille kansalaisille ilmakehän, veden, metsien ja maaperän suojelemiseksi.

Tiedotteen ja tiedotteiden lähettäminenhan ei ole mitään uutta. Jokainen muistaa verotiedotteen, joka lähetettiin joka kotiin. Toisin sanoen on mallia, on esimerkkiä. Ympäristötiedote koskettaisi ihmiskunnan kaikkein tärkeimpiä asioita. Sen tähden toivoisin, että valtiovalta voisi päätyä ympäristötiedotteen lähettämiseen joka kotiin Ruotsin mallin mukaan.

Ed. E. A h o : Herra puhemies! Ensinnäkin kannatan ed. Pekkarisen tekemää ehdotusta perustelulausemaksi.

Sen lisäksi haluaisin tässä yhteydessä olla myös sitä mieltä, että verotuksen käyttö hyvin vakavien ympäristöongelmien voittamiseksi on perusteltua, ja on tarkoituksenmukaista käyttää sekä keppiä että porkkanaa. Tässä keskustelussa on kuitenkin puhuttu lähinnä vain siitä kepeistä eli keinoista, joilla voitaisiin pakottaa yritykset kehittämään tuotantomenetelmiään sillä tavalla, että ne olisivat ympäristölle vähemmän vahingollisia ja johtaisivat luonnonvarojen säästeliäämpään käyttöön.

Kuitenkin voitaisiin käyttää myös porkkanaa. Väittäisin, että olisi peruste välittömästi

käyttää porkkanaa niin, että ympäristönsuojeluinvestointeihin saataisiin vauhtia. Tarkoitän tällä nimenomaan ympäristönsuojeluinvestointeja rasittavaa liikevaihtoveroa ja sen pikaista poistamista. Asia oli esillä eduskunnassa varsin perusteellisesti viime syksynä. Silloin ministeri Puolanne lupasi, että pikaisesti hallituksessa asia valmistellaan, tuodaan ehdotukset eduskunnalle. Tähän mennessä mitään ei ole tapahtunut, ja kuitenkin kysymys on ympäristöinvestointien kannalta erittäin räikeästä epäkohdasta, jonka korjaaminen olisi välttämätöntä.

Tässä on kysymys myös taloudellisesti varsin vaatimattomista ratkaisuista, mutta niillä voitaisiin tehokkaasti edistää ympäristönsuojeluinvestointien toteuttamista ja myös jätteiden hyötykäytön, niiden kierrätyksen, tehostamista. Toivoisinkin, että samassa yhteydessä, kun vaaditaan keppejä käytettäväksi ympäristönsuojeluhankkeiden vauhdittamiseen, myös porkkanapuoli muistettaisiin ja hallitus toisi pikaisesti eduskunnalle tätä koskevat ehdotukset.

Ed. Haavisto: Herra puhemies! Ed. E. Ahon puheenvuorossa oli asiaa juuri ympäristönsuojeluinvestointien liikevaihtoverohelpotusten osalta. On syytä kiinnittää huomiota siihen, että kun esimerkiksi ilmansuojelussa joka tapauksessa joudutaan huomattavasti tiukempiin päästörajoihin jo tehtyjen kansainvälisten sopimustenkin vuoksi, niin tulisi auttaa niitä yrityksiä, jotka toimivat tässä asiassa vapaaehtoisesti jo nopeammin, ennen kuin varsinaiset määräykset lyövät päälle, ja investoivat esimerkiksi ilmansuojeluun muutamaa vuotta ennen kansainvälisten sopimusten ehdotonta vaatimusta. Siitä, onko ympäristö- tai saaste- tai haittaverotus keppi vai porkkana yritysten osalta, voi puhua pitkäänkin, koska toisaalta tämän tyyppinen verotusrakenne suosii niitä yrityksiä, jotka hoitavat ympäristöasiansa hyvin ja kunnolla. Niitä yrityksiä on jo tässä maassa. Mutta vaatimus siitä, että ikään kuin kaikkien pitää ottaa osaa ympäristönsuojelun kustannuksiin, levittää tämän haitan myös kaikkien yritysten maksettavaksi. Siinä mielessä tulisi olla erottelukykyisempi ja auttaa nimenomaan niitä yrityksiä, jotka tuntevat jo nyt vastuuta ja hoitavat näitä asioita.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Jatkan vielä vähän siitä, mihin ed. Haavisto jäi, nimittäin esittelemällä niitä porkkanoita, joita yrityksille voitaisiin tarjota ympäristöystävälli-

sen suunnan lisäämiseksi. Eräs sellainen olisi subventoida elektronista tiedonvälitystä yritysmaailmassa eri yritysten välillä tai eri yritysten sisäisenä. Sillä olisi sellainen vaikutus, että kun yritysten pääkonttorit joka tapauksessa sijaitsevat Helsingissä, useimmissa tapauksissa kuitenkin, niin yrityksiä houkuteltaisiin tällä tavoin perustamaan sivukonttoreita ympäri maata ja välttyttäisiin huomattavalta määrältä ympäristöä saastuttavaa pendeliliikennettä. Tämän tyyppisillä ratkaisuilla olisi samanaikaisesti työllisyyspoliittinen, aluepoliittinen ja ympäristöpoliittinen vaikutuksensa. Se edellyttäisi nimenomaan yritysten subventointia tässä suhteessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Sen varalta, että lakiehdotus hyväksytään, on ed. Laaksonen ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että I vastalauseessa esitetty lausuma hyväksyttäisiin.

Ed. Pekkarinen on ed. E. Ahon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee nopeasti esitykset sellaisista verotuksellisista toimenpiteistä, jotka tähtäävät elinympäristömme saastuttamisen pysäyttämiseen ja uusiutumattomien luonnonvarojen säästeliääseen käyttöön."

Ed. Pulliainen ed. Haaviston kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvityksen jälkeen antaa eduskunnalle pikaisesti esityksen siitä, miten kulutuskysyntään vaikutettaisiin siirtämällä verotuksen painopistettä haitta- ja resurssiverotuksen suuntaan turhakkeiden ja haitakkeiden verollepanolla."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin päättäänsä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ajo, Ala-Harja, Alho, Antvuori, Backman, Björklund, Björkstrand, Dromberg, Elo, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Lepänen, Ikkala, Jansson, Joenpalo, Jurva, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Karkinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lapiolahti, Laurila, Lax, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Malm, Melin, Metsämäki, Miettinen, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Niinistö, Nordman, Nyman, Paakkinen, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pohjanoksa, Pohjola, Puisto, Pulliainen, Pystynen, Rajamäki, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renlund, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Savela, Savolainen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Taxell, Turunen, Tykkyläinen, Uosukainen, Urpilainen, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowitz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Astala, Fred, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Jokinen, Jokiniemi, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Laaksonen, Laine, Löyttyjärvi, Mattila, Moilanen, Männistö, Pekkari, Pelttari, Pokka, Puska, Renko, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Siljanpää, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, Ahonen, Aittoniemi, Apukka, Bärlund, Donner, Hautala, Hetemäki-Olander, Häkämies, Hämäläinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jouppila, Juhantalo, Järvenpää, Kalliomäki, Kanerva, Kasurinen, Kempainen, Kietäväinen, Korkia-Aho, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lehtosaari,

P. Leppänen, U. Leppänen, Luttinen, Maijala, Mäkelä, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Nyby, Ollila, Pesola, Pesälä, Pietikäinen, Puhakka, Puolanne, Ranta, Riihijärvi, Rinne, Sasi, Seppänen, Siitonen, Suominen, Tenhiälä, Tennilä, Tiuri, Tähkämaa, Törnqvist, Valli, Varpasuo, Vennamo, Viljanen, Virolainen ja Vähäkangas.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 63. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksista. Ed. Pulliaisen ja ed. Laaksosen ehdotukset ovat vastakkaiset, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Ed. Pekkarisen ehdotuksesta äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Pulliaisen ja ed. Laaksosen ehdotusten välillä.

Ed. Pulliaisen ehdotus "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 26 ei-ääntä, 15 tyhjää; poissa 58. (Koneään. 3)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 56. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Pekkarisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 57. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 19

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9

Suuren valiokunnan mietintö n:o 58

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Laissa vapaakuntakokeilusta, joka täällä viime vuonna hyväksyttiin, todetaan 1 §:ssä tavoitteesta kauniisti seuraavaa: "Kokemusten saamiseksi siitä, miten voidaan vahvistaa kunnallista itsehallintoa, lisätä kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia, kehittää kunnallishallintoa paikallisia oloja nykyistä paremmin vastavaksi, käyttää kuntien voimavaroja nykyistä tehokkaammin sekä parantaa kunnallisia palveluja, järjestetään vapaakuntakokeilu sen mukaan kuin tässä laissa säädetään."

Kunnissa vapaakuntakokeiluun ollaan varsin innolla lähdössä mukaan. Vapaakunniksi on hyvin paljon kuntia pyrkimässä, ja suunnitelmia siitä, miten vapaakuntakokeilu kunnallisella tasolla toteutuu, on laadittu. Kunnallishallintoa on kokeilukunnissa pyritty keventämään. Ennen muuta luottamusmiesorganisaatiota on karsittu usein varsin kovalla kädellä. Sikäli kuin tällä on pystytty vähentämään byrokratiaa, asia on tietenkin hyvä. Mutta on myös eräin osin ollut syytä olla huolestunut siitä, että entistä harvempi kuntalainen luottamustehtävien kautta pääsee osallistumaan kunnan päätöksentekoon.

Eräin osin näyttää siltä, että tehokkuusajattelu, mahdollisimman vähillä luottamushenkilöillä selviäminen, on asetettu vapaakuntakokeilun päätavoitteeksi ja käytännössä tilanne saattaa johtaa siihen, että kunnan virkakoneiston valta kasvaa. Luottamushenkilöille muodostuu entistä hankalammaksi hallita laajoja kokonaisuuksia, joita yhden lautakunnan puitteissa joudutaan käsittelemään.

Ajatellaan esimerkiksi sellaista asiakokonaisuutta, jonka sosiaalitoimen ja terveydenhuollon asiat muodostavat. Nämä tehtäväkentätän on tähän asti hoidettu eri lautakuntien toimesta ja nyt useissa vapaakuntakokeilun piiriin tullessa kunnissa on päädytty siihen, että nämä molemmat suuret sektorit annetaan samalle lautakunnalle, tai vastaavasti esimerkiksi sivistystoimen ja kulttuurin alueella on luotu varsin suuria asiakokonaisuuksia käsitteleviä lautakuntia.

Nyt tällä lailla ollaan vähentämässä byrokratiaa siltä osin kuin tämä koskee kunnallishallinnon ja valtionhallinnon keskinäisiä suhteita. Kunnille ollaan delegoimassa, antamassa lisää, päätäntävaltaa niissä puitteissa kuin tässä laissa säädetään. Tällainen byrokratian purkaminen on varmasti aivan hyvä asia.

Tuntuu kuitenkin siltä, kun tuota tavoitepykälää lukee, että se puoli, joka tässä vapaakuntakokeilun edistämisessä on jäänyt ehkä kaikkein vähimmälle huomiolle, on se, jolle mielestäni pitäisi antaa eniten painoa, eli vapaakuntakokeilun käyttäminen kuntalaisten osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamiseen. Tämä vapaakuntakokeilulaki antaa mahdollisuuden myös alueellistaa kunnallishallintoa ja perustaa esimerkiksi alueellisella pohjalla toimivia luottamushenkilöelimiä. Kuitenkin tässä suhteessa ainakin oma käytännön kokemuksen on osoittanut, että varsin kankeasti ja haluttomasti tältä osin on lähdetty liikkeelle. Niitä mahdollisuuksia, joita esimerkiksi isoissa kaupungeissa olisi käyttää tätä alueellistamista, ei ole haluttu ainakaan toistaiseksi käyttää siinä määrin kuin olisi suotavaa.

Mielestäni olisi jatkossa tärkeätä, kun valtioneuvosto näitä vapaakuntakokeilukuntien hakemuksia ja suunnitelmia käsittelee, että edistettäisiin määrätietoisesti nimenomaan tätä puolta, että kaikilta sellaisilta hankkeilta raivataisiin kaikki lainsäädännölliset määräys- ja muut esteet, jotka edistävät kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia.

Mielestäni tämä on niin keskeinen asia, että

tästä tulisi tämänkin asian käsittelyn yhteydessä eduskunnan erikseen lausua. Tällaista lausua en löytänyt valiokunnan mietinnöstä.

Toisaalta tässä yhteydessä olisi varmasti syytä käynnistää valmistelu myös sellaisten lainsäädäntömuutosten aikaansaamiseksi, joilla voitaisiin pysyvästi päätäntävaltaa siirtää lähemmäksi kuntalaisia, ja mm. kunnallislaki tältä osin kaipaa uudistamista. Nythän kunnanosa-hallintoa koskevat kunnallislain säädökset antavat niin suppeat ja näennäiset mahdollisuudet esimerkiksi kunnanosa-hallintokäytännön edistämiseen, että käytännössä näihin mahdollisuuksiin ei ole tartuttu. Nyt vapaakuntakokeilussa tältä osin ollaan etenemässä oikeaan suuntaan ja pitäisi antaa kunnille mahdollisimman väljät mahdollisuudet kehittää hallintoa siten, että päätöksenteossa kuntalaiset voivat olla mukana siellä omilla asuinalueillaan ratkomassa niitä asioita, jotka välittömästi heidän elämänsä ja elämänpiiriinsä vaikuttavat.

Tästä syystä, herra puhemies, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus omilla toimenpiteillään edistää erityisesti kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamista vapaakuntakokeilun yhteydessä muun muassa hallinnon ja päätöksenteon alueellistamisen kautta ja ryhtyy myös tarvittaviin toimiin lainsäädännön muuttamiseksi siten, että todellista päätäntävaltaa keskeisten kunnan tehtävien hoidossa voidaan pysyvästi antaa kunnanosa-hallinnolle."

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Kannatan ed. Löyttyjärven tekemää ehdotusta.

Ed. H u r s k a i n e n - L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Löyttyjärvi puuttuu kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamiseen ja valiokunnan mietinnössä on otettu jo tähän kantaa todeten, että kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet varmistetaan vapaakuntakokeilun yhteydessä.

Lisäksi ed. Löyttyjärvi puuttui siihen, että päätöksentekoa tulisi alueellistaa, ja siitä olisi myös valiokunnan pitänyt lausua mietinnössään jotain. Mutta jo nyt voimassa olevan vapaakuntakokeilulain aika on kunnilla mahdollisuus perustaa vaikkapa kaupunginosajohtokuntia, joissa kuntien alueelliset näkökohdat voidaan ja tuleekin ottaa huomioon. Minusta mietinnössä ei voi luetella kaikkia niitä mahdollisuuksia, mitä tämä vapaakuntakokeilulaki antaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus omilla toimenpiteillään edistää erityisesti kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamista vaapakuntakokeilun yhteydessä muun muassa hallinnon ja päätöksenteon alueellistamisen kautta ja ryhtyy myös tarvittaviin toimiin lainsäädännön muuttamiseksi siten, että todellista päätäntävaltaa keskeisten kunnan tehtävien hoidossa voidaan pysyvästi antaa kunnanosalhallinnolle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Löyttyjärven ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 63. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus yhteisäluelaksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 22
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10
Suuren valiokunnan mietintö n:o 59

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi viranomaisten määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 60

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. R. Aho: Herra puhemies! Valtion toiminta erilaisten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi yhä monimutkaisemmassa yhteiskunnassa edellyttää nopeitakin viranomaisreaktioita. Tältä pohjalta syntyy lakeja ja asetuksia konkreetisoiva normiviidakko, joka usein koskettaa myös kansalaisten asemaa.

Esimerkkinä voi mainita työvoimahallinnon sisäiset normit, joilla varsinkin edellisen työllisyyslain aikana säädeltiin esimerkiksi monia työttömyysturvaan liittyviä keskeisiä edellytyksiä. Ministeriön sisäinen ohjeisto oli jopa niin massiivinen, ettei hallinto ajoittain ilmeisesti itsekkään kyennyt selvittämään, minkä määräyksen nojalla sen olisi tullut toimia. Selvää oli, ettei työtön kansalainen voinut liioin olla selvillä siitä, minkä viranomaisen sisäisen määräyksen nojalla hänen työttömyysturvansa kulloinkin evättiin. Hallituksen esityksen yleistavoite, jonka mukaan valtion hallintoviranomaisten norminantoa rajoitettaisiin ja selkiytettäisiin sekä norminannon julkisuutta lisättäisiin esitykseen sisältyvällä rekisteröintimenettelyllä, on aivan oikean suuntainen toimenpide. Esityksen perusteluista ilmenee, että tällä hetkellä erityyppisiä ministeriöiden ohjeita ja määräyksiä on yhteensä 8 355, joista asiaa pohtineen työryhmän ehdotuksen mukaan jäisi voimaan toistaiseksi 4 200 vastaavan tasoista ohjetta tai määräystä.

Lain käsittely perustuslakivaliokunnassa toi ehdotukseen liitetyn hallitusmuodon tulkinna-

jonka mukaan presidentin antamaan täytäntöpanoasetukseen voidaan sisällyttää valtuutus luoda ministeriölle määräysenantovalta ilman, että tästä olisi eduskunnan hyväksymässä laissa mainintaa. Tämä kanta on ongelmallinen. Lisäksi se perustuu tiettävästi vain yhteen asiantuntija-arvioon. Näin laajaa presidentin omaperäisen asetuksenantovallan alaa ei liioin voi pitää perusteltuna yksinomaan jo senkään vuoksi, että se saattaisi johtaa sellaisiin soveltamismääräyksiin, joilla kuntien itsehallintoa voitaisiin rajoittaa hallitusmuodon vastaisesti. "Kuntain hallinnon tulee perustua kansalaisten itsehallintoon, niinkuin erityisissä laeissa siitä säädetään", todetaan hallitusmuodon 51 §:ssä.

Kunnallislaissa puolestaan kunnan itsehallinnon keskeinen sisältö, johon puuttumiseen edellytetään laintasoista normia, lausutaan sanomalla, että kunnille ei saa asettaa uusia tehtäviä taikka taloudellisia tai muita velvoituksia eikä niiltä ottaa pois tehtäviä tai oikeuksia. Mikäli laintasoisissa säännöksissä muuten on jätetty tai jäänyt huomioimatta jonkin asian osalta esimerkiksi kansalaisten sosiaalsiin etuihin liittyviä yksityiskohtia, eli asia on jäänyt sääntelemättä, merkinnee perustuslakivaliokunnan kanta sitä, että myös näissä asioissa presidentin asetuksenantovallan nojalla voidaan ministeriölle luoda uutta, lakeihin sisällyttämättä toimivaltaa.

Eduskunnan tulisi mielestäni tässä yhteydessä hyväksyä lain tulkintaa koskeva ponsi, jolla korostettaisiin asetuksenantovaltaan liittyviä sisällöllisiä rajoituksia. Eduskunnan itsensä tulee päättää siitä, missä asioissa hallinnolle annetaan määräysenantovalta ja kuinka kuntien ja kuntainliittojen asioista voidaan päättää.

Herra puhemies! Ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan sisältöisen perustelulausuman:

"Eduskunta edellyttää, ettei lain 4 §:n 2 momenttiin sisällytetyllä viittauksella hallitusmuodon sisältämään presidentin asetuksenantovaltaan tarkoiteta sellaista päätösvallan siirtoa ministeriöille asioissa, jotka koskisivat välittömästi kansalaisten sosiaalisia oikeuksia tai etuuksia, taikka sellaisissa kysymyksissä, joilla kuntien tai kuntainliittojen itsehallintoa olennaisesti rajoitettaisiin."

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On todella tarpeen murtaa tätä

maamme länsivenäläistä hallintoperinnettä ja poistaa niitä tuhansia normeja. Siinä suhteessa nimenomaan tullaan tarvitsemaan kunnallislain 5 §:n 2 momentista huolimatta tämän lain 4 §:n 2 momentti, koska on selvästi nähty, että kunnallislaki ei ole estänyt hallintoviranomaisia antamasta kuntia sitovia normeja jos jonkinlaisten valtuutusten nojalla ja myös asetustasoisten yleisvaltuutusten nojalla. Kokonaan ilman minikäänlaista valtuutusta näin on tehty, eli tältä osin tullaan karsimaan hyvin paljon tätä hallintoviranomaisten norminantoa.

Ed. R. Ahon lausuma sen sijaan hivenen yllätti, koska hän laki- ja talousvaliokunnassa oli mukana tekemässä lopullisessa käsittelyssä mietintöä, jonka siellä yksituumaisesti teimme, ja olisi ollut erittäin arvokasta, että tämä kysymyksenasettelu, jota tässä lausumassa esitetään, olisi tuotu hänen taholtaan valiokunnassa esille, koska henkilökohtaisesti kyllä katson, että lain tavoitteiden kannalta tämä on hyvin oikeaan osunut lausuma. Tältä osin olisi ollut hyvä, että valiokunnassa tätä olisi myöskin pohdittu. Uskon kuitenkin, että lausumasta huolimatta nämä kysymykset tulevat olemaan lain soveltamisessa ja jatkossa kyllä esillä.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Pyydän kannattamaan ed. R. Ahon tekemää perustelulausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelu on ed. R. Aho ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, ettei lain 4 §:n 2 momenttiin sisällytetyllä viittauksella hallitusmuodon sisältämään presidentin asetuksenantovaltaan tarkoiteta sellaista päätösvallan siirtoa ministeriöille asioissa, jotka koskisivat välittömästi kansalaisten sosiaalisia oikeuksia tai etuuksia, taikka sellaisissa kysymyksissä, joilla kuntien tai kuntainliittojen itsehallintoa olennaisesti rajoitettaisiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. R. Ahon ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 17 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 78. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi perintökaaren 25 luvun muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 237/1988 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 61

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 13
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 62

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Tennilä on jättänyt vastalauseen, jos-

sa hän toteaa, että tämä esitys merkitsee liikennetaksojen vahvistamisen menettelyn purkamista ja nimenomaan sen aloittamista. Säännöstelyn purkaminen voi johtaa taksojen korotukseen erityisesti harvaan asutuilla alueilla, ja myös rakennusosalalla on jo havaittu, että on tehty tällaisia sopimuksia, kartelleja, korkeammista hinnoista. Kuten sanottu, tämä esitys on nyt alku-soittoa säännöstelyn purkamiselle, ja me emme halua hyväksyä tällaista purkamista, joka johdattaa hintojen nousuun.

Tämän vuoksi ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alaranta, Almgren, Anttila, Antvuori, Backman, Björklund, Björkstrand, Dromberg, Elo, Fred, Haavisto, Heikkinen, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Huuhtanen, Ikkala, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kautto, Kettunen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Lapiolahti, Laurila, Lax, U. Leppänen, Lindroos, Louekoski, Louvo, Malm, Mattila, Melin, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Nieminen, Niinistö, Nordman, Nyman, Paakkinen, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen,

Perho, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puis-to, Pulliainen, Puska, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renko, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Ryynä-nen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Saas-tamoinen, Salolainen, Sarapää, Savela, Siuruai-nen, Skinnari, Soininvaara, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Turunen, Tykkyläinen, Uosukainen, Urpilainen, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Vihriälä, Viinanen, Vistbacka, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Astala, Helle, Jokinen, Laaksonen, Laine, Löyttyjärvi, Stenius-Kauko-nen ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, Ahonen, Alho, Apukka, Bärlund, Donner, Gustafsson, Hacklin, Halo-nen, Hautala, Hetemäki-Olander, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Häkämies, Hämäläinen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Ju-hantalo, Järvenpää, Kalliomäki, Kanerva, Kasu-rinen, Kauppinen, Kekkonen, Kempainen, Kie-täväinen, Korkia-Aho, Kääriäinen, Lahti-Nuut-tila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laitinen, Lam-minen, Lehtosaari, P. Leppänen, Liikanen, Lin-nainmaa, Luttinen, Majjala, Mäkelä, Männistö, Mönkäre, Mörttinen, Nyby, Ollila, Peltari, Pe-sola, Pesälä, Pokka, Puhakka, Puolanne, Riihi-järvi, Sasi, Savolainen, Seppänen, Siitonen, Sil-lanpää, Suominen, Säilynoja, Taxell, Tennilä, Tiuri, Tähkämaa, Törnqvist, Uitto, Valli, Ven-namo, Westerlund, Viljanen, Virolainen, Vuo-risto, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Toinen varapuhemies: Äänestyk-sessä on annettu 114 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 75. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun raken-nusverosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 30

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

Suuren valiokunnan mietintö n:o 56

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 56. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskoh-taiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ku-ten varsin hyvin tunnettua on, on hallituksen ta-lous- ja aluepoliittinen linja johtanut käytän-nössä alueellisen keskittymisen hyvin voimak-kaaseen nopeutumiseen ja sen seurauksena mo-ninaiisiin ongelmiin erityisesti pääkaupunkiseu-dulla ja jossain mitassa myös muutamissa muis-sa suuremmissa keskuksissa. Erityisen kärjek-käänä tämän kehityksen kirot näkyvät raken-nuskustannusten nousuna, asumisen hinnan erinomaisen rajuna nousuna mainituilla alueil-la, jopa niin voimakkaana nousuna, että huoli-matta investointiveron voimassaolosta esimer-kiksi pääkaupunkiseudulla on viime vuonna jo-pa vanhojen asuntojen hintataso viimeisen sel-vityksen mukaan noussut alueella 35 prosentil-la. Kaiken kaikkiaan ollaan pääkaupunkiseu-dulla rakentamisen osalta tilanteessa, jossa ta-lonrakentamisen määrä alueella on kasvanut niin voimakkaasti, että alueella on puutetta työ-voimasta ja myös monien rakennustarvikkeiden niukkuus vaivaa rakentamista ja aiheuttaa sa-man tien hintojen voimakasta nousua.

Hallitus taannoin, runsas vuosi sitten, puut-tuikin aivan oikeaoppisesti tähän ongelmatiik-kaan. Silloin investointiverojärjestelmän kautta pyrittiin laittamaan sulkua vähemmän tärkeälle rakentamiselle, nimenomaan palvelu- ja liikera-kentamiselle ja osalle hallinnon tarvitsemää ra-kentamista. Nyt kuitenkin investointiveron voi-massaoloaika loppuu. Hallitus on esittänyt in-vestointiverolle hieman jatkoa, ehdottanut uut-ta rakennusveroa, mutta tämä pääkaupunkiseu-dun alueen rakentamisen vero-ohjaus kuitenkin poistettaisiin tämän vuoden loppuun mennessä. Siis investointivero muutettaisiin esityksen mu-kaan rakennusveroksi, joka kuitenkin poistuisi tämän vuoden loppuun mennessä.

Mielestämme rakennusveron poistamiselle tässä aikataulussa ei ole olemassa suhdannepo-liittisia perusteita, vaan erityisen pahalta ja asiaa huonoon suuntaan vievältä esitys tuntuu juuri asuntorakentamisen, asuntotarpeen ja asuntojen hintakehityksen kannalta pääkau-punkiseudulla. Nimittäin huolimatta siitä, että

investointivero on ollut voimassa, ovat rakentamisen suhdanteista johtuen urakkatarjoukset nousseet viime vuoden kuluessa pääkaupunkiseudulla noin 23 prosentilla ja muualla maassa noin 5 prosentilla arvioituja rakennuskustannuksia korkeammiksi. Siis tällä alueella ympäristöministeriön rakennuskustannustyöryhmän raportin mukaan, joka julkaistiin 30.3. tänä vuonna, juuri näistä suhdanteista johtuen urakkatarjoukset olivat nousseet jopa 23 prosenttia arvioituja rakennuskustannuksia nopeammin. Tämä mielestäni kertoo selvää kieltä siitä, että alueella todellakin rakentamisen suhdanteet ovat edelleenkin kuumentuneet. Mikäli tässä tilanteessa rakennusvero näin nopeasti poistettaisiin, se johtaisi väistämättä siihen, että rakentamisen volyymi entisestään kasvaisi, rakentamisen hinta entisestään rajusti kallistuisi ja erityisesti asumisen kustannustaso entistä nopeampaa vauhtia kiipeäisi ylöspäin.

Tällaiseen kehitykseen ei luulisi olevan varaa hallituksella tilannetta päästää pääkaupunkiseudulla. Niinpä keskustaoppositio onkin vastalauseessaan esittänyt, että rakennusvero purettaisiin tällä alueella huomattavasti hitaammin niin, että se purettaisiin vuotta myöhemmässä aikataulussa ja tämän vuoden sisällä mietittäisiin tarkoin, tarvitaanko jatkossa joko rakennusveron tyyppisiä uusia toimia, joilla tarpeettominta rakentamista täällä estettäisiin, vai löytyisikö rakennuslupamenettelystä joitakin sellaisia keinoja ja vaihtoehtoja, jotka voisivat käytännössä toimia tarpeettomimman rakentamisen esteenä tällä ylikuumenneella alueella. Mielestämme jatkossakin, vuoden 1990 lopun jälkeenkin, joitakin toimia tarvitaan. Sen harkintaan, mihin tässä suhteessa päädytään, jäisi aikaa, mikäli rakennusveron voimassaoloaikaa esityksemme mukaan jatkettaisiin yhdellä vuodelta tästä eteenpäin.

Iloksemme saatoimme todeta, että kansliapäällikkö Pertti Sorsan johdolla muutama päivä sitten, 10.5., valmistui raportti, joka selvittelee rakennuskustannuksia ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Raportissa tunnustettiin myös se tosiasia, että pääkaupunkiseudulla tarvitaan kaikesta päätellen joko rakennuslupamenettelyä tai rakennus- tai investointiveron tyyppistä menettelyä, jolla tarpeettominta rakentamista alueelle hillittäisiin. Niin ikään Sorsan työryhmän raportti toteaa, että tietyllä tavalla on ollut puute se, että voimassa olleessa investointiverolaissa ei teollista rakentamista ollenkaan sanktioitu, se ei siis ole ollut investointiveron eikä

ole nyt esityksen mukaan rakentamisveron piirissä. Myös tähän meidän vastalauseessamme esitetään selvät lääkkeet. Me ehdotamme, että rakennusveron piiriin tulisi tällä alueella myös sellainen teollisuusrakentaminen, joka käsittäisi yli 5 000 m²:n rakentamista — olisi tämän veron piirissä.

Herra puhemies! Vielä kertaalleen sanoen meidän mielestämme rakennusveron näin nopea poistaminen pääkaupunkiseudulla johtaa rakentamisen volyymiin ryöpsähdyksenomaiseen kasvuun, rakentamisen hintojen rajuun nousuun, erityisesti asumiskustannusten jatkuvaan nousuvauhtiin. Kun näin on tapahtumassa, mikäli rakennusvero poistetaan, me emme voi olla sitä kannattamassa. Tästä syystä esitämme, että veron voimassaoloaikaa jatkettaisiin vuodella, ja sen vuoden kuluessa selvitetäisiin, edetäänkö jatkossa rakennusveromenettelyn kautta vai jonkinlaista rakennuslupamenettelyä käyttäen.

Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. Särkijärvi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarinen mainitsi ensinnäkin, että pääkaupunkiseudulla olisi jokin alueellinen pula rakennustarvikkeista. Nyt Suomessa kuitenkin rakennustarvikemarkkinat ovat valtakunnalliset ja ainoastaan maa-ainekset ja vesi ovat sellaisia, jotka hankitaan välttämättä rakennuspaikan lähistöltä. Näiden osalta ei ole tapahtunut mitään kummallisempia muutoksia ainakaan viimeisen vuoden tai kahden aikana.

Rakennuskustannusten osalta ed. Pekkarinen totesi aivan oikein, että myös vanhojen asuntojen hinnat ovat nousseet, ja itse asiassa 5/6 kaupoista koskeekin vanhoja asuntoja. Kun näitä ei kuitenkaan ole tällä kertaa erikseen rakennettu, niin voidaankin olettaa, että kyse ei ole nimenomaan rakennuskustannusten noususta, vaan siitä, että markkinat ovat vähän pillastuneet. Samalla tapaa voitaisiin tietysti kysyä, kuuluvatko Kuusamo ja myös muut tällä välillä olevat kunnat samaan pillastuneeseen alueeseen, koska kerran Kuusamossa neliöhinnat ovat kaupoissa nimenomaan asuntopuolella päässeet samaan tasoon kuin pääkaupunkiseudulla.

Edelleen pidän ihmeellisenä sitä, että kun nyt tällä nykyisellä investointiverolla ei ole rajoitettu tuotannollisten työpaikkojen luomista, niin

nyt keskusta haluaisi vielä tätäkin rajoittaa. Sil-
lä tokihan on niin, että vain tuotannolla ja työ-
paikkoja luomalla voidaan luoda vaurautta,
jolla voidaan pitää yllä kaikenmoista harrastus-
toimintaa muuallakin maassa.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Kun puheenvuorossani, jota
sen kummemmin ei ollut kirjoitettu, sanoin,
että rakennustarvikkeista on pulaa, niin ehkä
olisi ollut parempi sanoa puutetta, koska juuri
näin seisoo, ed. Särkijärvi, hallituksen lakiesi-
tyksen perusteluissa. Sen ensimmäinen virke
kertoo tästä toteamalla, että talonrakentamisen
määrän kasvu on aiheuttanut yleisesti työvoi-
maniuukkuutta ja useiden rakennustarvikkei-
den toimitusaikojen pitenemistä. Varsinaisesta
puutteesta ei tietysti ole kysymys. Käytännössä
toimitusaikojen merkittävä piteneminen todella
tuntuu vaikealta. Tämä kerrotaan hallituksen
esityksen perusteluissa.

Mitä, herra puhemies, tulee vielä rakennus-
kustannuksiin ja niiden nousuun, niin tässä on
kaksi raporttia, jotka on hallituksen toimesta
valmisteltuja. Toinen on rakentamisen vakaan
reaali- ja hintakehityksen työryhmän muistio
10.5.1989, toinen ympäristöministeriön raken-
nuskustannustyöryhmän 30.3.1989. Molemmis-
sa sanoma on täsmälleen samanlainen. Raken-
taminen on selvästi ylikuumentunut pääkau-
punkiseudulla ja väistämättä jotain rakentamis-
ta täytyy hillitellä, jos aiotaan tilanne saada tasa-
painoon erityisesti asuntotuotannon kannalta.
Sanoma näissä molemmissa, ed. Särkijärvi, tei-
dän oman hallituksen ministeriöiden valmiste-
lutuissa raporteissa on samanlainen.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Nyt
käsiteltävänä oleva rakentamista koskeva laki
koskee rakentamista Espoossa, Helsingissä,
Kauniaisissa ja Vantaalla. Edelleen se koskee
vain kaikkea rakentamista, joka alkaa tämän
vuoden aikana, ja keskittyy konttori- ja toimis-
torakennuksiin. Laki on periaatteessa hyvän
suuntainen, mutta se olisi huomattavasti pa-
rempi, jos se täyttäisi seuraavat ehdot: On pääs-
tävä pysyvään muutokseen pääkaupunkiseudun
alueella. On todettava, että liikennepolitiikka,
työllisyyspolitiikka, asuntopolitiikka, aluepoli-
tiikka ja rakentaminen kuuluvat kaikki yhteen.
Niitä ei pidä ratkaista eri sektoreina, erillisinä
toisistaan.

Jos halutaan saada pysyvä, myönteinen muu-
tos pääkaupunkiseudun jäsennellyssä yhdys-

kuntarakenteessa, niin silloin on otettava tähän
tarkasteluun mukaan ensinnäkin Vantaan, Es-
poon, Helsingin ja Kauniaisten lisäksi kaikki
kehyskunnat eli Vihti, Nurmijärvi, Kerava, Jär-
venpää, Tuusula, Sipoo ja Kirkkonummi. Ne
ovat juuri niitä alueita, jotka tällä hetkellä Suo-
messa kasvavat kaikkein nopeimmin, 2—3 pro-
senttia vuodessa. Jos halutaan ruuhkautuminen
Suomessa estää, on puututtava näitten alueit-
ten ruuhkautumiseen, rakentumiseen näillä
alueilla.

Toiseksi laki pitäisi saada pysyväksi tai aina-
kin selvästi nykyistä pysyvämmäksi. Ei pidä
laatia tällaisia lakeja, joiden ensin kuvitellaan
loppuvan kesällä ja sen jälkeen päättyvän vuo-
den lopussa ja sitten ehdotetaan, että ne jatku-
isivat seuraavan vuoden loppuun jne. Kukaan ei
pysty sillä tavoin suunnittelemaan asioita pi-
demmällä tähtäyksellä. Kyllä tällaiset lait pitää
jollain tavalla saada huomattavasti pysyvä-
miksi kuin tämä esitettykin laki on ajateltu.

Sitten tähän pitää, juuri niin kuin ed. Pekka-
rinen täällä sanoi, saada kaikki tuotannolliset
rakennukset mukaan. Jos halutaan estää, kuten
olen ymmärtänyt, mattomaisen rakennusmas-
san leviäminen pääkaupunkiseudulla joka
suuntaan siten, että se peittää alleen kaikki vi-
heralueet, niin silloin tämän tyyppinen jako,
että Espoo, Vantaa, Kauniainen ja Helsinki lue-
taan yhdeksi kokonaisuudeksi ja kaikki muu jä-
tetään sen ulkopuolelle, ei ole oikein. Sen lisäksi
että kehyskunnat on saatava mukaan, tämän
lain ei tulisi noudattaa kuntarajoja. Rajojen tu-
lisi noudattaa raideliikennettä. Pitäisi tukea rai-
deliikennettä ja raideliikenteen varsille sijoittu-
vaa yhdyskuntarakennetta.

Tässä pitäisi nyt noudattaa sitä keppi- ja
porkkanaperiaatetta, josta ed. E. Aho täällä ai-
kaisemmin puhui. Tämän tyyppisen politiikan
kautta olisi päästävä koko pääkaupunkiseudul-
la jäsenneltyyn yhdyskuntarakenteeseen. Tähän
voidaan päästä pysyvällä rakennusverotuksella
siten, että rakentuminen näillä alueilla olisi riip-
pumaton kunnasta, riippumaton tuotannolli-
sen rakenteen laadusta. Se liittyisi raideliiken-
teeseen siten, että raideliikenteen väleihin jää-
ville vihreille alueille asetettaisiin pysyvä raken-
nusvero, jonka ei tarvitsisi olla 40 prosentin
suuruinen, vaan se voisi olla kylläkin pie-
nempi. Tällä tavoin tuettaisiin pääkaupunkiseu-
dulla ns. viiden sormen yhdyskuntarakennetta,
joka merkitsee silloin sitä, että Porvoontien,
Lahdentien, Hyvinkään—Hämeenlinnan tien,
Veikkolan ja Kirkkonummen teiden suuntaan

pyrittäisiin kehittämään ensinnäkin raideliikennettä ja sitten pyrittäisiin keskittämään rakentaminen näihin sormiin ja sormien välit pyrittäisiin jättämään avariksi, maaseutumaisiksi, luonnonläheisiksi, vihreiksi alueiksi.

Tässä yhteydessä olen valmis ja vihreät yleensäkin ovat valmiit kannattamaan ed. Pekkarisen esitystä, mutta emme katso, että sekään voi olla kyseisellä alueella pysyvä ohje rakentamisen ohjaamiseksi. Kannatamme sitä ainoastaan siitä syystä, että se toisi lisää miettimisaikaa ja voisimme vuoden lisää pohtia, miten pysyvästi saataisiin luotua sellainen lainsäädäntö, jolla koko alueen rakentaminen muuttuisi ennen pitkää järkeväksi sekä aluetta itseään ajatellen että myös alueen valtakunnallista ominaispainoa ajatellen.

Tulemme esittämään kolmannessa käsittelyssä lain yhteydessä ponnin, jossa erittelemme tarkemmin tavoitteitamme ja toivomuksiamme asian yhteydessä.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmä on yhtynyt valtiovarainvaliokunnassa vastalauseeseen, ja olemme sitä mieltä, että todella pääkaupunkiseudulle tarvitaan toimenpiteitä sen kasvun hillitsemiseksi, joka täällä on tapahtunut. Ne ehdotukset, joita vastalauseeseen sisältyy, antavat mahdollisuuden harkita toimia jatkossa paremmin kuin hallitus on esittänyt.

Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta käsittelyn pohjaksi.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Liikerakentamiselle säädetty investointivero pääkaupunkiseudulla on jossakin määrin johtanut asuntotuotannon volyymin kasvuun, ja tämä on ollut tietenkin myönteinen asia. Kun investointiverojärjestelmä sitten puretaan, on kuitenkin pelättävissä, että tavallaan syntynyt paine liikerakentamiseen, kontorirakentamiseen purkautuu ja tapahtuu heilahdus toiseen suuntaan, toisin sanoen asuntotuotannon toteutuminen hidastuu vastaavasti. Tästä syystä ja yleensäkin pääkaupunkiseudun kasvun ohjaamiseksi tarvittaisiin pysyviä järjestelyjä.

Täällä aikaisemminkin keskustapuolueen ed. Pekkarinen viittasi siihen, että olisi mahdollista esimerkiksi rakennuslupajärjestelmän puitteissa tai rakennuslainsäädännön puitteissa löytää järjestelmä, jonka puitteissa voitaisiin kehitystä ohjata ja säädellä. Mielestäni sijoituspaikkalupa muodossa tai toisessa olisi nimenomaan hy-

vä ratkaisu, jossa yhteiskunta voisi ratkaista, minkälaisia toimintoja ja missä määrin alueelle on syytä sijoittaa, miten työpaikkakasvua ohjataan. Tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään toivomuksen tai perustelulausuman, jossa tähdätään tämän suuntaisen esityksen valmisteluun.

Kannatamme myös valiokunnan mietintöön jätettyyn vastalauseeseen sisältyvää lakiehdotusta. Olisimme olleet valmiit jatkamaan investointiveron perimistä myymälärakentamiselta, jolta se nyt on poistumassa. Mielestämme laajamittaisia ostoparatiiseja tällä alueella on jo aivan tarpeeksi. Toinen asia on sitten lähipalvelujen kehittäminen myös myymäläverkon osalta. Nyt on odotettavissa, että suuria hankkeita lähete liikkeelle, kun investointivero purkautuu.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta, että ed. Tiuri ei olekaan paikalla, haluaisin pikkuisen pohtia pääkaupunkiseutuproblematiikkaa ja ehkä tavallaan myös vastata sellaisiin ajatuksiin, joita ed. Tiuri asiasta on sanonut, ei sen takia, että juuri hänen käännyttämisenä asiassa olisi niin tärkeitä, vaan sen takia, että hänen esittämänsä ajatukset vastaavat hyvin yleistä väärinkäsitystä, jota on ilmennyt pääkaupunkiseudun ongelmista puhuttaessa.

Nimittäin pääkaupunkiseudun ylivoimaisesti pahin ongelma on se, että tänne on olemassa erittäin voimakas muuttopaine. Aivan samalla tavoin kuin fyysikkassakin paine voi olla ilman virtausta, täälläkin voi olla muuttopainetta ilman, että tänne muuttaa väkeä niin tavattoman paljon. Ne eivät muuta, kun eivät pääse, mutta yrittävät ja pitävät tällä tavalla asuntojen hintaa hyvin korkealla. Se, että tänne voimakkaasta rakentamisesta huolimatta ei tällä hetkellä kovin runsaasti väkeä muuta, ainoastaan keskikokoisen kunnan verran vuodessa, johtuu siitä, että tänne on nyt jo päästetty sisään erittäin suuri väestö- ja asuntopoliittinen aikapommi.

Kun sanotaan, että täällä tapahtuvasta väestönkasvusta puolet on luonnollista väestön kasvua ja vain toinen puolikas muuttoliikettä, se on samanaikaisesti totta ja ei ole totta, koska täällä tapahtuva ns. luonnollinen väestönkasvu on hyvin voimakkaasti tuontitavaraa. Se johtuu siitä, että tänne muutetaan synnyttämään, ja sen takia, jos katsottaisiin, missä vanhemmat asuivat viisi vuotta sitten, havaittaisiin, että väestönkasvu on itse asiassa muuttoliikettä.

Edelleen täällä on erittäin suuri asuntopoliit-

kennusvero hallituksen esityksen mukaan nyt todella poistetaan kyseisellä alueella, se johtaa käytännössä liikerakentamisen erittäin suureen lisääntymiseen, ja kun näin tapahtuu, samalla asuntorakentaminen alueella vähenee. Liikerakentaminen toisaalta tuo uusia työpaikkoja alueelle, ja sehän edellyttäisi, että asuntoja päinvastoin entistä enemmän rakennettaisiin. Tämä esitys johtaa kuitenkin siihen, että asuntotuotannon volyymi alueella vähenee.

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Tässä keskustelun yhteydessä on aika laajasti tuotu aluepoliittisia näkökohtia esille niistä seikoista, jotka vaikuttavat pääkaupunkiseudun epäterveen nopeaan kehittymiseen koko Suomen olosuhteita ajatellen. Tässä suhteessa korostaisinkin sitä hallituksen puolesta, että nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus koskee vain erästä toimenpidettä, erästä sellaista jarrutuskeinoa, jolla puututaan vain yhteen asiaan. Ed. Paloheimon puheenvuorossa puhuttiin pääkaupunkiseutua laajemmin Uudenmaan, jossa pääkaupunkiseudun kuntien mukana olisivat kehyskunnat, sellaisesta rakentamistavasta, jossa olisi mallina viisisormijärjestelmä. Olen ed. Paloheimon kanssa samaa mieltä siitä, että näin pitäisi tehdä myös käytännössä.

Mutta kun menemme vaikkapa pääkaupunkiseudun kuntien kaupunkisuunnitteluelimiin Espoossa, Vantaalla jnp., eivät vihreät ole mukana tällaisessa hankkeessa. Teoriassa kyllä kannatetaan tällä foorumilla hillitsemiskeinoja ja hyvää yhdyskuntasuunnittelua, mutta sitten käytännössä toimitaan aivan toisin kuntatasolla. Hallituksen tarkoituksena ei olekaan luopua vuoden lopussa niistä hillintätoimista, joista tämä lakiesitys on yksi esimerkki, vaan sen mukaan kuin suhdannekuva selkiytyy vuoden loppua kohti, on pakko jatkaa joitakin ohjantatapoja, käyttää ehkä uusiakin ohjantakeinoja.

Se, mitä tähän saakka on investointiverolla saatu aikaan, on selkeä asuntotuotannon volyymin lisäys. Ed. Pekkarinen puhui rakennuskustannusten kehityksestä pääkaupunkiseudulla. Kyllä se sama kehitys näyttää olevan ympäri maata. (Ed. Pekkarinen: Ei likikään!) Sama koskee myös rakennustarvikkeitten puutetta. Se koskee koko maata.

Ed. Paloheimon: Arvoisa puhemies! En tiedä, mistä ministeri Louekoski puhuu tai minä kunnan vihreisiin nyt viittaa, mutta vihreät pitivät ennen kunnallisvaaleja kokouksen, mis-

sä oli edustajia kaikista kehyskunnista, kaikkien kehyskuntien vihreistä. Siinä kokouksessa keskusteltiin hyvin perusteellisesti niistä kahdesta mallista, joista puhuimme työnimillä viiden sormen malli ja mattomainen malli, joilla tarkoitettiin: pyritäänkö pääkaupunkiseudun rakennusstruktuuria kehittämään niin, että viheralueita jää rakennettujen alueiden väliin, vai päästetäänkö se leviämään yhtenäisenä mattona kaikkiin suuntiin. Siinä kokouksessa kaikki vihreät olivat ehdottoman yksimielisiä siitä, että on pyrittävä jäsennehtyyn rakentamiseen, pyrittävä jättämään viheralueita rakennettujen alueiden väliin, eli kannattivat ns. viiden sormen mallia.

Tiedän myöskin, että esimerkiksi ainakin Nurmijärvellä, Kirkkonummella, Tuusulassa ja Sipoossa vihreät ovat kannattaneet edelleen myös arkipäivän politiikassa tätä. Nyt en voi kysyä ministeri Louekoskelta, mistä vihreistä hän puhuu, kun hän esittää, että vihreät arkipäivän politiikassa eivät noudattaisi näitä periaatteita. Olisi kuitenkin mielenkiintoista tietää, mistä on kysymys.

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Hyvin helposti keskustelu minun johdollani siirtyy kunnallispoliittiseksi, mutta mainitsenpa yhden varteenotettavan pääkaupunkiseudun kunnan taikka kaupungin, jossa vihreät ilmeisesti teoriassa ovat ed. Paloheimon linjoilla, mutta käytännössä sitä vastaan, ja se on Espoo. Siellä on ollut tilaisuus varsin suuren viheren valtuustoryhmän toimintaa seurata yhtä hyvin ed. Särkijärven kuin minunkin. Kyllä pitää paikkansa, että siellä on vastustettu juuri sellaista sormimallia, mitä ed. Paloheimon pitää hyvänä ja jota minä pidän hyvänä, jota pitäisi noudattaa silloin, kun pääkaupunkiseudun kasvua halutaan ohjata.

Sitä paitsi asia, joka on syytä tässä yhteydessä sanoa ääneen ja joka tuntuu usein olevan suoranainen kirosanä esimerkiksi keskustaryhmien piirissä, on kasvukeskuspoliittikka. Eivät, hyvät kansanedustajat, ihmiset muuta Helsingin seudulle tai pääkaupunkiseudulle asumaan, eivät kaikki tule tänne työpaikankaan takia, vaan on monia muita tekijöitä, jotka kehittävät painetta muuttaa pääkaupunkiseudulle. Jos luotaisiin riittävästi kasvukykyisiä vastapaineita houkutteleamalla ja vaikkapa vähän keppiäkin käyttämällä yritystoimintaa kehittämään muualla, se on kaikkein tervein ja luonnollisin kehitys tasapuolisen aluepolitiikan nimissä. Tämä vero, josta nyt puhutaan taikka maksujär-

jestely, miksi sitä halutaankaan kutsua, on vain yksi monista aluepoliittisista keinoista, yksi välttämätön jarru tässä ajankohtaisessa tilanteessa.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ministeri Louekosken puheenvuoron johdosta vain totean, että varmasti on niin, että todelliset rakennuskustannukset pääkaupunkiseudun vanavedessä ovat nousseet lähellä pääkaupunkiseutua, muuallakin etelässä ja eräissä muissakin suuremmissa keskuksissa likimain samaa luokkaa.

Minä vain totesin ympäristöministeriön raportin selvityksen tuloksen, että nimenomaan rakentamisen resurssien ylikysyntätilanne on johtanut siihen, että rakentamisen suhdanteista johtuen urakkatarjoukset tällä alueella olivat 23 prosenttia arvioituja rakennuskustannuksia korkeammat. Eli tämä ylikysyntätilanne todella näyttäytyy täällä konkreettisesti. Totta kai se heijastuu loppuhintoihin ennen pitkää myös alueella.

Ed. Paloheimo: Ministeri Louekoskelle totean lyhyesti, että Espoo ei tietysti ole kehyskunta, ja minä puhuin kehyskunnista, mutta sillä nyt ei ole merkitystä. Tiedän, että Espoon vihreät ovat vastustaneet metron rakentamista Espooseen, ja se on nimenomaan tämän periaatteen vastaista, jonka äsken esitin. Siinä olen täsmälleen samaa mieltä. Tästä on käyty vihreitten sisällä eräänlaista debattia parin vuoden aikana, ja minulla on semmoinen käsitys, että Espoon vihreät ovat vähän tarkistaneet kantansa tässä kysymyksessä. Kuvittelisin, että he eivät ole tästä enää ainakaan niin kovin jyrkästi eri mieltä ministeri Louekosken kanssa kuin aikaisemmin. Tämän voi tietysti tarkistaa heiltä itseltään.

Ed. Särkijärvi: Herra puhemies! Kun puhutaan ylikuumenemisesta, siinä on kuitenkin syytä huomata se, että ylikuumeneminen itse asiassa teknisesti tapahtuu muualla kuin pääkaupunkiseudulla siitä syystä, että jo pitkän aikaa, ehkä viitisentoista vuotta, pääkaupunkiseudun osuus maassa tapahtuvasta asunto- ja toimipaikkarakentamisesta on ollut pienempi kuin seudun asukasmäärä. Tällöin voidaan todeta, että itse asiassa pitäisikin lämmittää juuri pääkaupunkiseudulla tätä suhdannetta siten, että rakennustoiminta olisi samalla tasolla kuin muualla maassa. Tämähän muutoin tarkoittaa sitä, että joko asunnot tai työpaikat ovat ah-

taampia kuin muualla, tai sitten jollain muulla tavalla tämä vajuus tai ero muuhun maahan näkyy ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Ja tämähän ei suinkaan saa olla tarkoitus.

Mitä sitten tulee keskusteluun metrosta, niin muistettakoon, että metro on tiiviiden kaupunkialueiden kuljetusmuoto. Esimerkiksi yleisesti kai pidetään 30 000:ta asukasta asemaa kohti sopivana asukas pohjana. Etelä-Espooseen on laskettu sijoitettavan kahdeksan asemaa. Siellä on 90 000 asukasta tällä hetkellä, eli sinne pitää saada 150 000 asukasta lisää, jotta metro olisi perusteltu. On mielestäni kyllä sitten jo liioittelua aluepoliittisesti ajatellen, jos tällainen määrä väkeä pitäisi asuttaa nykyisten espooalaisten lisäksi tuolle peräti rajatulle alueelle.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 69 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 96. (Koneään. 9)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on vastalauseessa, mikä merkitsee, että laki on voimassa pääosin myös vuoden 1990 aikana.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, mikä on vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 94. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 § ja 1 §:n edellä oleva väliotsikko hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 §:n 2 momenttiin lisättäisiin 6 kohta, mikä tarkoittaa sitä, että veron piiriin tulisi myös teollisuusrakennus, joka on kerrosalaitaan 5 000 neliometriä tai sitä suurempi.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että pykälän 2 momentti saisi sen muodon, mikä on vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 70 jaa- ja 35 ei-ääntä; poissa 94. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—6 §, 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 7 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 8 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 9 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 10 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 12 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 13 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 14 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 15 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 16 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 17 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 18 ja 19 §, 18 §:n edellä oleva väliotsikko, 20 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 21 ja 22 §, 21 §:n edellä oleva väliotsikko, 23—26 §, 23 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 27 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ed. Juhantalon ym. lakialoite n:o 44 maataloustulolaisiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Maataloustulosopimuksen sisällön tultua julkisuuteen ja nyt kun sen käsittely maa- ja metsätalousvaliokunnassa on alkanut, on todella alkanut kaipaamaan rinnakkaislakialoitteita. Nyt sellainen on tullut, mutta täysin toisenlainen kuin itse olisin odottanut, jopa toiselle laidalle menevä.

Hallituksen eduskunnalle antama esitys maataloustulolaisiksi, johon rinnakkaislakialoite liittyy, on esimerkki siitä, miten vaikeaselkoista on nykyinen maatalouspolitiikkamme. Lakia valmistelleen toimikunnan mietintöön jätettiin peräti yhdeksän eriävää mielipidettä, vain puheenjohtaja ja yksi toimikunnan jäsenistä hyväksyivät lakiesityksen pohjana olevan toimikunnan mietinnön sellaisenaan. Lakiteksti nou-

dattelee pääosin voimassa olevaa maataloustulolakea pienin muutoksin, eli mitään harppausta, kuten odotettiin, ei tullut. MTK on jälleen saanut äänensä kuuluviin. Ja kun mietti noita eriäviä mielipiteitä, niin tulee sellainen mahdollisuus mieleen, että MTK:n edustaja emäntä Raili Puhakka pani lakitekstin esityksen muotoon kansliapäällikkö Reino Urosen avustuksella, koska hän oli ainoa, joka ei eriävää mielipidettä jättänyt.

Valtion maksama maatalouden ylituotannon vientituki supistuisi vuoden 1990 noin 2 000 miljoonasta markasta neljässä vuodessa 400 miljoonaa markkaa. Maataloustuottajien maksuosuus kasvaisi vain noin 200 miljoonalla markalla. Tämä on varsin suurta leikkelyä vakavalla ylituotannon asialla.

Ed. Juhantalon rinnakkaislakialoitteessa lähdetään käytännössä siitä, että mikään ei muutu, eletään täällä kodossamme ikään kuin maailmalla ei tapahtuisi mitään ja maatalouden ylituotannon laskukaan ei millään tavalla hetkautaisi. Siinähan on esitetty valtion tuen pienentämistä 2,4 miljardista vain 2,1—2,2 miljardiin vuoteen 1994 mennessä. Käytännössä ei siis esitetä mitään muutosta siltä osin, veronmaksajien raha kelpaa edelleen.

Jo 15 vuotta sitten vuoden 1973 maataloustulolaisa hyväksyttiin tehokas ylituotannon supistaminen. Silloin vuoden 1972 tasosta alennettiin 10 %:n vuosivauhdilla kolmen vuoden aikana, ja ellei tavoitetta saavutettu, vastasi maatalous tältä osin vientikustannuksista. Tällä järjestelmällä maatalouden ylituotannosta olisi päästy vuoteen 1984 mennessä. Vientituesta säästyneillä miljardeilla olisi voitu rakentaa vuosittain tuhansia asuntoja maaseudulta kaupunkeihin muuttaneille nuorille. Jos tämän hetken maatalouden tukirahoista puolet voitaisiin käyttää esimerkiksi asuntotuotantoon, niin meillä olisi 10 000 ihmiselle korkeatasoinen asunto vuosisatasolla.

Vuoden 1973 maataloustulolain jälkeen MTK unohti ylituotannon supistamisajatuksen, samoin kuin keskustan eduskuntaryhmä on sen rinnakkaislakialoitteessaankin unohtanut. Maatalouspolitiikassa siirryttiin viivytystaistelulinjoille. Nykyisin pyritään maidontuotantoa vähentämään mm. siten, että lehmänsä lopettaneet maidon tuottajat saavat viiden vuoden aikana valtiolta käteensä saman rahamäärän kuin maitoa tuottaessaan. Aika mielenkiintoinen ammatti. Jos ajatellaan niitä teollisuuden työntekijöitä, jotka joutuvat työttömiksi, niin heille

ei kyllä makseta sitä palkkaa, mitä he työssä ollessaan saivat. Tämä on aika kovaa keskusta-puolueen valtakauden perinnettä, suomalaista maatalouspolitiikkaa, ja myös nämä ylituotannon hoitotavat.

Kun tutustuu aikaisempien maataloustulolakeiden teksteihin, niin kiinnittää huomion mm. maatalouden hintatoimikunnan tehtäviin eli tämän lain hintaneuvottelukunnan 18 §:ään. Se oli aikoinaan hyvin tärkeä elin, ainakin mitä siitä on voinut tietoja hankkia. Sen tehtävänähan oli laatia ja tarkistaa maatalousministeriölle seuraavaa satovuotta koskevien laskelmien lisäksi tehtävät ehdotukset. Se auttoi myös maatalousministeriötä maatalouden hintatasosta annetun lain toimenpiteiden suunnittelussa. Tavoitehintatuotteista — joihin kuuluivat maito, sianliha, kananmunat, ruis ja vehnä, ei siis niin kuin nyt on esillä tavoitehintaluettelossa, ei kaura ja ohra — hintatoimikunta teki esityksiä maatalousministeriölle tavoitehintojen osalta.

Maatalouden hintatoimikunnassa olivat edustettuina maatalousministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, ja maatalouden keskusjärjestöjen ohella mukana olivat kuluttajajärjestöjen edustajat sekä ammattiyhdistysliike ja elintarviketeollisuus. Tällaisella kokoonpanolla toimivan maataloustuotteiden hintatoimikunnan mukanaolo maatalouden vuotuisessa kustannusten ja hintojen tarkistuksissa ei kuitenkaan miellyttänyt maataloustuottajia, ja kun poliittista valtaa oli, alettiin valmistella maatalouden hintatoimikunnan työn lopettamista.

Vuoden 1973 maataloustulolain 11 §:ssä näkyy jo suunta, mihin pyrittiin. Samat merkit näkyvät myöhemmin niin ikään. Vuoden 1976 maataloustulolaisa tapahtui sitten muutos, eli siitä laista oli jo maatalouden hintatoimikunta poistettu. Laissa puhuttiin vain neuvottelukunnasta, joka tekee tarvittavat laskelmat ja avustaa maatalousministeriötä toimenpiteiden valmistelussa. Näin oli maatalouden kustannustaso-, tuottavuus- ja hintalaskelmissa valta siirretty laajapohjaiselta hintatoimikunnalta maatalousministeriölle ja tuottajajärjestölle MTK:lle. Nämä ovat sen jälkeen keskenään neuvotellen päätyneet ”yksimielisiin” hintaratkaisuihin.

Tässäkin sopimuksen taso, kun otetaan tuotavuuden lisäksi huomioon, on vähintään yli 4 prosentin, 4,3 prosentinkin kenties. Se on aika mielenkiintoista, kun verrataan kansainvälisiin maataloustulosopimuksiin, mitä näinä aikoina

on tehty. Siellä noudatetaan nollalinjaa. Se on ylituotantoon liittyvä tilanne sinällään. Kolme viikkoa sitten EC:n maatalousministerineuvoston hintaratkaisussa nollalinjasta poikkeavat hintaratkaisut olivat prosentteina sokeri —2, voi —2, vilja 0, öljykasvit 0, sitrushedelmät —7,5, vertailuksi tähän Suomen kehitykseen, jossa mm. maidon hinta on noussut vuoden aikana 10 prosenttia, puhumattakaan leivän ja muiden tuotteiden hinnoista.

On rehellisyyden nimessä kuitenkin muistettava, että maataloustuottajan tuotteistaan samaa hinta on tietty osa, ja se vaihtelee eräissä elintarvikkeissa. Suomalainen länsieurooppalaisittain poikkeuksellisen kartellisoitunut ja monopolisoitunut jalostuspuoli valioista muna-kuntiin huolehtii kyllä hinnanmuodostuksesta sitten lopulta.

Tässä uudessa lakiesityksessä on siis hintaneuvottelukunta, jonka tehtävänä on laatia maatalousministeriölle neuvotteluissa tarvittavia selvityksiä. Sen kokoonpanosta ei puhuta lakiesityksessä mitään, eli asetusta siinä sitten käytetään. Tämän takia olisi kyllä erinomaisen tärkeätä, että kun pohditaan tätä maataloustulosopimusta ja lakia eduskunnassa, palattaisiin tältä osin tilanteeseen, jossa myös kuluttajien edustus on mukana, eikä neuvotella itsensä kanssa enää yksimielisiä maataloustulosopimuksia ihan noin vain jatkossa.

Eräitä havaintoja liittyen tähän rinnakkaislakialoitteeseen ja maataloustulolakesitykseen myös.

Erikoista on se, että kun meillä on rehuviljapommi peltoalan voimakkaan kasvun takia olemassa, meillä on nyt tavoitehintoihin tullut rehuhaura ja -ohra mukaan, joita aikaisemmin ei ole käytetty. Se on vääristämässä tätä ylituotantotilannetta, ja se on perusteetonta. Kun tietää sen, että Valtion viljavarastosta rehuviljaa vietään ulkomaille valtion varoilla, niin sellainen 100 miljoonan kilon erä on aina 130 miljoonaa markkaa suomalaisen veronmaksajan rahaa, jotta saadaan tuonne ylikuumentuneille ja yltarjontamarkkinoille rehuviljaamme sitten viädä. Ei ole siis perusteltua, että se on mukana.

Myös koko maataloustulon rakenne pitäisi miettiä. Tämä rinnakkaislakialoittehan tietysti ”tykkää” MTK:nkin suosimasta nykyisestä vääristyneestä maatalouspoliittisesta linjasta siinä, että kiloperusteisuus eli tuotantoon sidottu tukijärjestelmä säilyisi. Mutta näin ei pitäisi olla, vaan tämä vääristynyt systeemi täytyisi nyt vihdoin viimein nykyaikaistaa ja mennä enem-

män tilakohtaisiin tukijärjestelmiin, niin kuin monissa muissa Euroopan maissa myös on menty. Se on myös maatalouden sisäisen tulorakenteen kannalta oikeudenmukaisempi järjestelmä, ottaa pienemmän tuottajan edut paremmin huomioon, koska ylituotannon vallitessa aina suuret pärjäävät tuottamalla lisää, ja kaikki markkinointimaksut ym. rehuseosmaksut koskettavat pientä tuottajaa voimakkaammin. Häneen iskevät myös ylituotannon rajoitustoimenpiteet nimenomaan kiintiöjärjestelmässä. Maito on siinä hyvä esimerkki. Pienen tuottajan kiintiöiden määrätymisajanjaksoon vaikuttavat karjan sairaus- ja muut häiriötekijät ovat pudottaneet monessa tilanteessa pienen maidontuottajan elinmahdollisuuksia, tuottotilannetta jopa 20 prosenttia.

Eli monella tavalla ylituotanto tällaisen maatalouden tukijärjestelmän aikana kuin nykyään on epäoikeudenmukainen, epäonnistunut myös maaseudun kannalta, ja sitä tulisi niin myös tarkastella.

Tällainen systeemi, jossa hinnat ja määrät on tarkkaan määritelty laissa — raha pyörii, ei tarvitse hedelmäpelissä saada kolmea samaa hedelmää peräkkäin, joka vedolla jotain tulee — tällainen systeemi täytyy saada korjattua ja ottaa uudelleen tarkasteluun enemmän tilakohtaisena tukena.

Myöskään indeksiautomaatti ei ole nykypäivää. Palkansaajien tulokehitykseen sidottu indeksiautomaatti, lakiesityksen 11 § muistaakseni, ei ole myöskään onnistunut. Olisi toivonut, että juuri tämän tyyppisiä mm. sosialidemokraattien vaatimia asioita olisi tässä yhteydessä korjattu.

Toinen asia on juuri kansainvälisen kauppaoliittisen tilanteen vaikutukset, joista mainitsin EC-ministerineuvoston hintaratkaisusta. Ylipäänsä nollalinjaa noudatetaan muissakin maissa. Suomen pitäisi tältä osin myös ottaa viimeaikaiset Oecd-selvitykset huomioon, ehkä Gattin vaikutukset.

Näitten syiden takia erityisesti on ilmeisen tarpeellista, johtopäätöksissänni tulen sen toistamaan, että tätä lakia ei hätäillä ennen kesää tästä talosta pois. On syytä todella katsoa, minkälaista järjestelmää tässä maassa aiotaan vääristyneessä maatalouspolitiikassa säilyttää, ja syksyllä katsoa, mitä kesätuulet ja maatalouspolitiikan tuulet Euroopan mittakaavassa ja oman maamme uudelleenarviointien osalta saattaisivat tuoda.

Hyvänä esimerkkinä hallituksen esityksen-

kin, mutta erityisesti rinnakkaislakialoitteen oveluudesta on 14 §:ään tehty muutos: valtio on vastuussa vientikustannuksista eli maitotuotteista. Edellisenkin maatalouden tulolain yhteydessä oli systeemit rakennettu niin, että valtio vastasi tiettyyn rajaan saakka, ja kun tuotanto putosi tietysti myös kulutuksen pudotessa eli ylituotanto säilyi samana, niin siitä seurasi tilanne, että maatalous vapautui voimassa olleen, päättyneen lain viimeisinä vuosina täysin mm. maidon ylituotannosta johtuvan rasvaylituotannon vientivastuista. Mutta verorahoja tarvittiin toissa vuonnakin tähän kysymykseen 1 400 miljoonaa markkaa ja viime vuonna ilmeisesti hyvin lähelle samaa, ainakin 1 200 miljoonaa markkaa. Ne ovat aikamoisia rahoja, kun me pohdimme suomalaisen aikuiskoulutuksen, maaseudun tarvitseman yritystoiminnan tukemisen ja miksei sosiaaliturvamme ja eläkekomitea 87:nkin monenlaisia neljännen vaiheen ynnä monia muita kysymyksiä.

Tässä tilanteessa ei nykyinen vääristynyt maatalousjärjestelmä voi olla, vaikka se on tietysti, niin kuin keskustapuolueen rinnakkaislakialoitteesta on luettavissa, taloudellisesti heille perusteltua, kansakunnan eikä tämän yhteiskunnan kehityksen kannalta enää perusteltua.

Viitataan tähän 14 §:ään. Jo hallituksen esityksessä on sisällä se laukaisumekanismi, että jos tämä on viisi vuotta voimassa, niin tulee tapahtumaan tämänkin lain voimassaoloaikana, että maatalous pääsee lähes täysin maidon ylituotannon ja rasvan osalta nimenomaan vientivastuusta eroon, mutta veromarkat kyllä pyöri-vät. Keskustan esitys tältä osin on sellainen, että se laukeaisi sitten heti ensimmäisenä vuonna eli vuonna 1990. Kun maidontuotanto on laskenut ilmeisesti lähes 7 prosenttia, 6,5 prosenttia ainakin vuosijänteellä, niin tämä aparaatti kyllä sitten huolehtisi siitä, jos ed. Juhantalon ja keskustan aloite läpi menisi, että homma olisi kunnossa: veronmaksajat hoitaisivat viulut niin kuin ennenkin.

Herra puhemies! Näistä edellä nopeasti läpi käydyistä asioista johtuen on todella syytä ihmetellä, miksi uusi maataloustulolaki olisi säädettävä ylipitkäksi eli viiden vuoden mittaiseksi. Kun aikaisemmin on puhuttu maatalouspolitiikan pitkäjänteisyydestä, esitykset on esimerkiksi keskustan taholla voimakkaasti torjuttu. Tuntuu siltä kuin hädässä oleva olisi tarttunut oljenkorteen tältä osin.

Hallituksen esitykseenkin uudeksi maataloustulolaksi olisi pyrittävä saamaan varsin laajoja

muutoksia. Tämä myös puoltaa lain käsittelyn siirtämistä eduskunnassa syksyn istuntokaudelle, jotta asioihin voidaan kunnolla paneutua. Valiokunnassa on nyt jo voitu havaita, että hyvin monenlaisia korjauspaineita on olemassa.

Yhteenvetona voisi todeta, että uuteen lakiin olisi odottanut selvää ohjelmaa ylituotannon supistamiseksi, kuten oli vuoden 1973 maataloustulolaissa. Tietysti taitavalle maatalouspolitiikan soveltamiselle tämä hallituksen esitys antaa toki mahdollisuuksia, täysin tuomiota sille ei voi antaa, mutta olisi odottanut, kun nimenomaan toivottiin nyt tämän hallituksen aikana olennaisia korjauksia maatalouspolitiikan perusteisiin, että me olisimme ne nyt nähneet. Niitä odottavat palkansaajat myös kokoomuksen kannattajakunnassa, vaikka maa- ja metsätalousvaliokunnassa ilmeisesti on viljelijäsiipi vahvempi.

Maatalouspolitiikan ohjaamisesta rahaa houkuttimena käyttäen olisi kyllä myös luovuttava, ja erityisesti tämä käsittelemäni hintatoimikuntakuvio täytyisi palauttaa laajapohjaisella kokoonpanolla esitetyn neuvottelukunnan tilalle.

Olisi myös nyt tässä vaiheessa selvitettävä maataloustulolain vaikutus ylikorkeisiin maataloustuotteiden tavoitehintoihin vuodesta 1956 alkaen eli ensimmäisen maataloustulolain voimaantulosta alkaen. Laki olisi nykytilanteessa säädettävä kaksivuotisena. Tuntuu siltä, että maatalous pyrkii pitkäaikaisella lailla turvaamaan asemiaan nykyisessä kehitysvaiheessa, mutta kuten edellä lyhyesti viittasin, siihen ei ole mitään perustetta. Jos maatalouspolitiikan tukijärjestelmän olennaiset perusteet olisivat muuttuneet ja olisi tehty olennaisia tarkistuksia, viisivuotinen, pitkäjänteinen laki olisi todella tarpeen, mutta nykyisen lain jatkaminen automaattisesti viidellä vuodella on epäonnistunut.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoroa kuunnellessa erityisesti kiinnitin huomiota siihen, että hän vaati maataloustuloneuvotteluihin kuluttajien edustuksen mukaansaamista. Minusta tämä on sikäli aika ihmeellinen vaatimus, että kun verrataan tätä nykyistä maataloustulosopimusjärjestelmää esimerkiksi muuhun tulosopimusjärjestelmään, jossa SAK ja STK keskenään tekevät sopimuksen, ei siellä ole mukana mitään muita tahoja, vain työnantaja- ja työntekijätahot. Tässä maataloustulosopimusjärjestelmässä valtio on viljelijöiden työnantaja ja siinä mielessä sopimus tehdään

tuottajajärjestön, joka edustaa viljelijöitä, ja valtion kesken.

Ymmärrän hyvin SDP:n ja ed. Rajamäen kiinnostuksen siihen, että kuluttajien pitäisi päästä sormeilemaan, mutta aivan vastaavasti voisi sitten todeta, että SAK:n palkkaneuvotteluihin myös pitäisi viljelijöiden ja yrittäjien päästä mukaan. Totta kai ne ratkaisut vaikuttavat niin yrittäjien kuin viljelijöidenkin toimeentuloedellytyksiin.

Ed. Rajamäki puheenvuorossaan kaipasi myös ohjelmaa ylituotannon supistamiseksi ja vaati tätä lakia kaksivuotiseksi. Minusta ylituotannon supistamisessa ollaan nyt siinä tilanteessa, että esimerkiksi naudanlihan osalta me olemme ajautuneet lihan tuontiin, eli tuotannon supistamismekanismi on toiminutkin liian tehokkaasti ja samalla liian jäykästi. Tämä tilanne, jossa nyt ollaan, että naudanlihapuolella on todella meillä tuontitarvetta, kertoo siitä, että emme me tarvitse ohjelmaa ylituotannon supistamiseksi, vaan me tarvitsemme ohjelman, jolla turvataan suomalainen elintarvikehuolto ja -omavaraisuus jatkossakin sillä tavalla, että vähän jää yli.

Ed. K o k k o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuorosta toteaisiin muutamia seikkoja. Ensiksi lienee selvää, että kun esimerkiksi maidontuotanto alenee, niin myös maatalouden vastuu vientikustannuksista alenee, koska vienti vähenee. Sen pitäisi olla itsestään selvä asia. Bonussopimuksilla, joihin ed. Rajamäki viittasi, tehtiin viime vuonna, ja niillä pyrittiin vientikustannuksia vähentämään ja saatiin myös tuloksia. Nyt maidontuotanto laskee jatkuvasti. Kysymys siitä, voimmeko turvata kotimaisten maitonesteiden häiriöttömän jakelun tässä maassa, on jo varsin tarkalla.

Elintarvikkeiden hinnannousuun maatalouden osuus on varsin vähäinen, suomalaisen kustannustason kehittyminen vaikuttaa myös elintarvikkeiden hintoihin.

Rehuvilja on mielestäni ollut jo edellisessä laissa tavoitehintatuotteena, jolloin siinä vain jatketaan entistä käytäntöä.

Tietysti on todettava, että tämän lakialoitteen tavoite on asetettu maatalouden kannalta, jotta maataloudelle voitaisiin turvata, kuten 7 §:ssä todetaan, ”tasavertainen tulotason kehittymisen muihin väestöryhmiin”. Siitä tämä keskustan lakialoite lähtee.

Yllättävintä minusta oli tuo ed. Rajamäen aikalisä kesän yli. Lain antamisestahan sovittiin

maataloustuloneuvottelujen yhteydessä, ja olisi myös toivottavaa, että se voidaan käsitellä mahdollisimman nopeasti.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä korjaisin yhden ed. Rajamäen todella merkittävän virheen, koska hän ilmoitti, että emäntä Raili Puhakka olisi tämän lakiluonnoksen takana, koska hän ei ole muka jättänyt eriväviä mielipidettä. Ilmeisesti ed. Rajamäellä ei ole ollut käytössä asianomaisen toimikunnan ensimmäinen osamietintö, vaan hän on nämä puheet ilmeisesti erään asian tuntijan lausuman perusteella esittänyt, niin kuin tämä puheenvuoro ehkä muutenkin kertoi.

Emäntä Raili Puhakan eriväviä mielipide on sisällytetty MTK:n eriväviin mielipiteeseen. (Ed. Rajamäki: MTK:han on ollut hyvin tyytyväinen esitykseen!) — Minä en puuttunut siihen, ed. Rajamäki, vaan ainoastaan siihen, kuka on tehnyt eriväviä mielipiteen, onko Puhakka ollut siinä vai ei.

Ed. Rajamäki vertaili hieman oudolla tavalla minun mielestäni maataloustuloa asunto-ongelmaan ja siihen, kuinka monta asuntoa voitaisiin rakentaa. Minun mielestäni tämä on aika outo vertailu. Minun mielestäni ed. Rajamäki olisi voinut ennemminkin vertailla sitä, kuinka moni pien- ja perheviljelijä joutuisi lopettamaan syrjäseuduilla maatalouden harjoittamisen kokonaan ja paljonko näiden työttömiksi joutuneiden korvaukset valtion varoista olisivat. Eihän heille kaikille kuitenkaan ole tilaa täällä pääkaupunkiseudulla, ja maaseudulla heille ei pysytty tällä hetkellä järjestämään mitään järkevää työtä. Minun mielestäni, vaikka siihen jonkin verran veromarkkoja uhrataankin, on järkevämpää, (Ed. Rajamäki: Kenelle ne menevät siellä?) että nämä ihmiset voivat tehdä edes jotakin järkevää työtä.

Minun mielestäni tuntuu aika oudolta se, että kun myös ed. Rajamäki on täällä aika usein puhunut nimenomaan maatalouden tempoilevuudesta, niin nyt kun ehdotetaan viisivuotista lakia, sitä pitäisikin lyhentää.

Ed. J o k i n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoroa kuunnellessa tuli siihen käsitykseen, että jos noita mielipiteitä noudatettaisiin myös käytännössä, niin meillä voitaisiin maataloustuotanto lopettaa tai se loppuisi tyystin. Meidän valtakunnassamme ei kannattaisi sitä missään tapauksessa enää harjoittaa.

Muutamaa mainintaa haluan kommentoida maataloustuotannon lopettamisesta. Meillä on hoidettu sitä jo varsin pitkään kotieläintuotannon rajoittamisella, ja ehkä Euroopassa kaikkein tiukimmat rajoitustoimet, jotka kohdistuvat tilakohtaisesti, meillä on toteutettu ja suunta on ollut oikea. Tulokset ovat jopa niinkin hyviä, että vaikka maatalous 2000 -komitea asetti vuoteen 2000 tavoitteet, niin me olemme jo kohta nyt 1990-luvun alussa niissä tavoitteissa.

On esimerkiksi tehty näitä viiden vuoden sopimuksia, mutta he ovat lopettaneet tyystin, mutta pitää ihmisillä jokin toimeentulo olla. Valtiovalta on ollut minusta saamaton. Se ei ole huolehtinut siitä, miten saadaan korvaavia työpaikkoja maaseudulle. Ed. Rajamäen resepti on se, että kaikki pois ja kaikki tänne pääkaupunkiseudulle ja kaupunkiin. Senhän me äsken tuossa puheenvuorossa kuulimme.

Meillä kotieläintuotannon vienti on ollut paljon kalliimpaa kuin viljanvienti, ja lähtökohta aikanaan oli se, että viljaa on edullisempi viedä, se säilyy varastossakin kauemmin ja näin ollen tämä on valtiovalle kevyempi asia. En tiedä sitten, onko puhuttava nimenomaan rehuviljapommista. Tietynlainen ongelma on se, mutta se on tullut tietoisesti.

On erikoista nyt, että kun hallitus on antanut esityksen ja hallituksessa sosialidemokraatit ovat mukana, niin nyt maa- ja metsätalousvaliokunnan varapuheenjohtaja sanoo, että ei hätäillä tällä asialla, tämä asia voidaan siirtää syksyyn. Tämä on varsin ihmeellistä.

Ed. Röntynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Silloin kun tässä salissa maataloudesta puhutaan, niin se on tämän tasavallan suurin syöpäläinen ja tavallaan rikollinen. Tässä ystävälleni ed. Rajamäelle sanoisin, että kun hän puhuu ylituotannosta ja sen laskusta ja markkinointivastuusta, niin mielestäni meidän ei parin kolmen vuoden kuluttua juuri tarvitse ylituotannosta puhua, ainakaan maidon ja liha-tuotteiden osalta, koska tuotanto laskee varmasti riittävästi ja allekin omavaraisuuden. Ihmeellisintä tässä lakiesityksessä on se, että vaikka ylituotanto laskee, niin viljelijän markkinointivastuu sen kuin kasvaa vain. Mitä maitojalostustuotteisiin tulee, niin ei meillä maitonesteotteita tänä päivänä juuri liikaa ole. Rasvaa on, mutta ei maitonesteitä, ja kun muutaman vuoden ajan tällä vauhdilla tuotanto tippuu, niin ei ole myöskään nesteitä. Tämä on kyllä tosiasia.

Mitä tähän lakiesitykseen tulee, niin hiukan ihmetyttää, eikä vain hiukan, miksi mukana on kolmen miljoonan voikilon vientivastuu tuottajilla, vaikka ei vietäisi yhtään kiloa voita. Luulisi, että sen pitäisi olla sillä tavalla, että jos vietään, niin siitä vastataan, eikä semmoisista vienneistä, joita ei ehkä tulla toteuttamaan. Ehdottomasti tässä pitäisi olla myös ns. kliirausmahdollisuus näissä tuotteissa. Jos me tuomme sieltä ja viemme sinne, niin pitäisi myös tasapainottaa tuontimaksuilla näitä vientikustannuksia.

Hiukan ihmetyttää tämä ed. Rajamäen sanonta myös asuntoasiasta, että säästyvät varat pitäisi laittaa asuntoihin. Se on hyvä asia, että näin tehtäisiin, mutta aikanaan sovittiin myös siitä, että nämä vientikustannuksista säästyvät varat palautetaan takaisin maaseudulle siellä käytettäväksi. Mutta valitettavasti näin ei ole myöskään tapahtunut. Ehdottomasti tässä vaiheessa, jos joku ylittää esimerkiksi maidon tuotantokiintiöt, niin ei siitä pitäisi sakottaa.

Ed. Tenhiälä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoro oli tyypillinen sosialidemokraattinen puheenvuoro. Ilmeisesti sosialidemokraattisen maatalouspolitiikan seurauksena meillä ei olisi maataloutta, mutta saattaisi olla tyhjiä asuntoja. Mutta yllätyin tästä puheenvuorosta sen vuoksi, että olen pitänyt ed. Rajamäkeä hyvin perusteellisenä kansanedustajana, joka tutustuu tilastoihin ja tekee niistä johtopäätöksiä. Näin minusta hänen puheenvuorossaan ei tällä kertaa ollut, minkä vuoksi haluan muutaman tilastoluvun tuoda esiin. Voin kertoa lähteenkin, josta näitä voi saada, ja näitä on eduskunnassakin jaossa. Tämä on Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen maataloutta käsittelevä vuosijulkaisu, jossa todetaan mm. maidon tuotannon osalta, että vuonna 1981 tuotettiin meillä maitoa 3 073 miljoonaa litraa, kun luku viime vuonna oli 2 690 miljoonaa litraa. Tämä osoittaa selvää alenevaa suuntaa eli lähestymistä siihen, mikä meillä on kulutus.

Täältä voisi luetella näitä eri tuotteita ja tode-ta saman kehityksen. Sianlihan kohdalla mm. on tiputtu 180 miljoonasta kilosta 168 miljoonaa kiloon mutta maidon, joka meillä on kaikkein ongelmallisim, kehitys näyttää olevan kaikessa aleneva. Muun muassa tasan vuosi sitten olleessa vertailussa maaliskuun puolivälien kesken meillä on maidontuotanto vähentynyt 5,8 prosenttia ja kahden vuoden vertailussa 10,8 %.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nimenomaan sen takia, että valtio on toinen osapuoli, on hyvin tärkeää, että elintarvikehuollossa on kuluttajien edustus mukana jo siksi, että vuonna 1986 käytettiin 16 400 miljoonaa markkaa veronmaksajien rahoja maatalouteen, mikä on 70 prosenttia maatalouden tulosta. Kysymys on kyllä aika lailla yhteisestä bisneksestä, ja sen seurauksena nostetaan maan hintaa, vääristetään nimenomaan kohdentumista, viedään 3 markalla kilolta voita ulos ja markalla kananmunia.

Toinen asia on sitten se, että meillä olisi asia kunnossa, jos maatalous osallistuisi ylituotantoon. Maidon eri aineosista osittain on puute. Se on ongelma, mutta rasvan ylituotannosta veronmaksajat maksoivat toissavuonnaakin 1 400 miljoonaa markkaa, mutta maatalous ei penniäkään, ja tässä pitää kyllä maataloudenkin nähdä vastuunsa.

Olen huolissani SMP:n maaseutupoliittisesta linjasta. Nimittäin tämä nykyinen vääristynyt maatalouspolitiikka, joka perustuu tuotannon tukemiseen eikä tilakohtaiseen tukemiseen, autioittaa maaseudun. (Ed. Vistbacka: Ei se ole meidän linja!) Siitä seuraa tiukat kiintiöt pienille tiloille, ja se ajaa sieltä viimeisenkin pienen tilallisen ulos. Sen takia toivoisi, että SMP:kin tarkastelisi sitä, ettei keskustapuoluelainen maaseutupoliittikka ja maatalouspolitiikka voi olla pienten etu.

Olen samaa mieltä siitä, että kaikki ylituotannosta vapautuneet voimavarat pitää suunnata nimenomaan maaseudun yritystoimintaan ja mielestäni myös aluepolitiikan lisärahoituksen tehostamiseen niin pääkaupunkiseudun kuin muiden pakettien tehokkaammaksi hoitamiseksi ja yritystoiminnan ja työpaikkojen luomiseksi muualle maahan.

Ed. Vihriälä: Herra puhemies! Oli uskomatonta kuulla täällä ed. Rajamäen varsinaista puheenvuoroa, ja jos tämä todella kuvaa vuonna 1989 laajempia näkemyksiä sosialidemokraattisessa puolueessa, niin siinä mielessä vielä tämä on ennenkuulumatonta. Näin voisi sanoa ja ajatella, koska ed. Rajamäki täällä puheenvuorossaan toi hyvin vahvasti esille jopa sellaisen näkökulman, onko viljelijöillä oikeus kuulua suomalaisen yhteiskuntaan enää minkäänlaisena osana. (Ed. Rajamäki: Missä?) — Puheenvuorosta kävi selvästi tämä ilmi. — Ja ennen kaikkea, kun hän puuttui täällä maataloustuloon ja esimerkiksi tämän kevään maatalous-

tulosopimukseen, hän totesi, että maataloustulo on noussut kohtuuttoman paljon. Kyllä kai nyt on asia niin, että nimenomaan maataloustuloratkaisussa tänä keväänä viljelijäväestö toteutti vakautusta hyvin vahvasti. Reaalinen tulon nousu viljelijästä riippuen lieenee 1—2 %. Tämä olisi syytä myöskin ed. Rajamäen muistaa, kun täällä maataloutta vastaan näin voimakkaasti hyökkää.

Ja mitä tulee sitten neuvottelumenetelmiin ja -mekanismiin tuottajajärjestön ja valtiovallan kesken, niin on hyvä asia, että nämä kaksi järjestöä voivat asioista sopia, siis valtiolta ja tuottajajärjestö. Jos tuottajajärjestö yksin olisi saanut päättää, niin olen aivan varma siitä, että tämä maataloustuloratkaisu olisi ollut viljelijäväestön kannalta parempi.

On syytä muistaa myös, että maataloustulo on alentunut reaalisesti vuoden 1986 tasosta noin 15 prosenttia. Tietenkin siihen ovat vaikuttaneet nämä viimeiset kaksi vaikeaa satovahinkovuotta ja tuotannon rajoittaminen, mutta on tosiasia, että maaseudulla ja maataloudessa on entistä vähemmän markkoja kiertänyt viimeisten vuosien aikana. Ja vielä ed. Rajamäen puheenvuoroja ajatellen on todella masentavaa, että jos nyt, kun hallitus on yksimielisesti lakiesityksen antanut, tämän käsittelyä pyritään eduskunnassa sitten jarruttamaan.

Herra puhemies! Haluan tässä lyhyesti vielä esitellä keskustan eduskuntaryhmän rinnakkaislakialoitetta ja totean tässä sen, että keskustan eduskuntaryhmä, vaikka on tehnytkin rinnakkaislakialoitteen, ei lähde jarruttamaan tämän lain käsittelyä ja pitää sitä välttämättömänä. Tässä laissa on monia hyviä kohtia. Meillä löytyy vain neljään pykälään keskeiset muutosesitykset ja todella toivomme, että laki voitaisiin nopeasti käsitellä ja että laki olisi viisivuotinen.

Esittelyssä oleva ed. Juhantalon maataloustulolaki on rinnakkaisaloite uudeksi maataloustulolaksi. Hallituksen esitys pohjautuu maataloustuloa koskevan neuvottelumenettelyn osalta pitkälle aikaisempaan lainsäädäntöön. Neuvottelumenettelyn osalta muutosta ehdotetaan ainoastaan viljelijäväestön ansiotason määrittelyä koskevaan säännökseen. Hallituksen esitykseen verrattuna keskeisimmät muutokset löytyvät ed. Juhantalon lakialoitteen 7, 14, 15 ja 17 §:stä. Yleisperustelujen osalta aloitteessamme on selvästi laajempi näkökulma kuin hallituksen esityksessä, ja me arvioimme nimenomaan maatalouden merkitystä koko yhteis-

kunnan kannalta. Lakialoite lähtee siitä, että maataloustuloneuvotteluissa on oltava tavoitteena muihin väestöpiireihin nähden tasavertainen ansiokehityksen turvaaminen viljelijäväestölle, kuten maatalous 2000 -komitea on esittänyt.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että maataloustulolailailla ei ole tarkoitus puuttua maatalouden rakenteen kehitykseen. Kuitenkin hallituksen esityksen mukaiset tuotanto- ja vientikatot merkitsevät voimakasta maataloustuotannon supistamista sekä perusteettoman suuren rasitteen asettamista viljelijäväestön kannettavaksi. Nämä toimet vahingoittavat koko suomalaista yhteiskuntaa. Keskusta esittääkin lakialoitteessaan tavoitehintatuotteiden vienti- ja tuotantokattojen korottamista hallituksen esityksen esittämältä tasolta merkittävästi. Hallituksen esityksessä nostetaan portaittain maatalouden osuutta ja vastaavasti alennetaan valtionosuutta. Valtionosuus on alimman tuotantokaton ylärajaan 90 prosenttia ja siitä seuraavan tuotantokaton ylärajaan 50 prosenttia, minkä ylittävältä osalta valtio ei osallistu vientikustannuksiin lainkaan. Aloitteemme ehdottaa, ettei portaittaista järjestelmää toteuteta vaan että valtio vastaa sataprosenttisesti tuotantokaton ylärajaan saakka, minkä jälkeen vastuu siirtyy maataloustuottajille. Järjestelmä on selkeä sekä edullinen maataloudelle.

Maataloustulolakia valmistelevalta toimikunnan kannasta poiketen hallitus esittää yllättäen lain jokaiselle voimassaolovuodelle täysimääräistä voimaa markkinointivastuuta kolmen miljoonan voikilon osalta, kuten täällä ed. Röntynen jo toi esille, vaikka voita ei vietäisi lainkaan. Tämä kohta on varsin outo hallituksen esityksessä, ja ehdotammekin tämän lisärasituksen poistamista maataloudesta.

Voimassa olevassa maataloustulolaisissa maatalouden markkinointivastuuta ylituotannosta on tarkasteltu kokonaisuutena. Hallituksen esityksessä ei viljaa lukuunottamatta sallita eri tuotteiden välistä "kliirausta". Ed. Juhantalon lakialoitteessa ehdotetaan, että mikäli maidon tuotantomäärät tai muiden tavoitehintatuotteiden vientimäärät alittavat tuotantokatot joidenkin tuotteiden osalta, vähennetään maatalouden osuutta muiden tuotteiden vientikustannuksista määrällä, joka vastaa alitteen määräisestä viennistä valtiolle keskimäärin aiheutuvia kustannuksia. Ehdotuksemme tarkoittaa "kliirausmahdollisuuden" säilyttämistä eri tavoitehintatuotteiden kohdalla. Jonkin tuotteen osalta tuotantokaton ylittyminen voidaan kompen-

soida toisen tuotteen tuotantokaton alittumisella. Erityisen tärkeää on palauttaa sian- ja naudanlihan osalta siirtomahdollisuus, koska kysymys on tosiaan korvaavista tuotteista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että maatalouden markkinointiosuus olisi enimmillään 13 prosenttia koko maataloustulosta. Lakialoitteessamme ehdotetaan maatalouden osuudelle annettavan enimmäismäärän alentamista 10 prosenttiin kyseisen vuoden maataloustulosta. Muutos on tarpeen siksi, että suuret satovaihtelut ja viennin epäedullinen ajoitus eivät nostaisi maatalouden osuutta kohtuuttomaksi. Käytännössä maatalouden vientikustannusosuus on yleensä vaihdellut 10—30 prosenttiin kaikista vientikustannuksista.

Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen ehdotetut varat ovat hallituksen esityksessä riittämättömät, ja määrärahat alenevat vuoteen 1994 mentäessä. Tuotantokattoja alennettaessa olisi päinvastoin tullut lisätä maaseudun kehittämiseen tarvittavia varoja, niin kuin aloitteessamme ehdotamme. Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen tulisi vuosina 1990—91 vuosittain varata 600 miljoonan markan määräraha sekä vuosina 1992—94 650 miljoonan markan suuruinen määräraha. Mikäli valtion varoista osoitettaisiin edellä mainittuihin määrärahoihin lisäystä, tulisi valtion ja maataloustuotajien välisissä neuvotteluissa sopia siitä, mikä osuus lisäyksestä luettaisiin maataloustulona. Tällöin olisi mahdollista myös se, että lisäyksestä ei luettaisiin maatalouden saamaksi tuloksi mitään.

Herra puhemies! Ehkä on syytä puuttua myös tässä puheenvuorossa nyt tähän paljon puhuttuun Oecd:n raporttiin ja todeta siitä jotakin, koska se liittyy niin läheisesti nyt käsiteltävään rinnakkaislakialoitteeseen. Oecd:n raportti Suomen maataloustuotannosta ja sen tukemisesta on juuri ilmestynyt. Liekö tämä raportti innoittanut myös eduskunnassa sosialidemokraatit työhön, kuten täällä kuulimme, jonka keskeisenä tavoitteena on siirtää maataloustulolain käsittely syksyyn sekä tehdä laista kaksivuotinen? Merkit viittaavat vahvasti tähän.

Uusi Suomi pohti lauantain pääkirjoituksessaan tuontisuoja ja kansainvälistä työnjakoa, ja totesi mm. seuraavaa: "Maatalous on suojelussa ongelmallisin ja tärkein ala. Ruonan puutetta ei kriisitilanteessa millään korvata. Peruselintarvikkeiden tuotannossa on varmistettava kohtuullinen omavaraisuus. Kysymys on myös kymmenientuhansien ihmisten työllisyydestä, laajojen alueiden säilyttämisestä

asuttuna sekä maaseudun elämänmuodon ja maisemankin varjelemisesta.” Tähän lainaukseen ja näkemykseen on helppo yhtyä ja samalla todeta, että Oecd:n laskelmissa on se perusvirhe, että tueksi mitataan koko hinnanero maailmanmarkkina- ja kotimarkkinahinnan välillä. Tällöin unohdetaan, että ruoan hinta on kaikissa maissa sidoksissa maan yleiseen hintatasoon. Ruoka Suomessa on kallista, koska yleinen kustannustasomme on kallis kansalaisten korkeasta tulotasosta ja sosiaaliturvasta johtuen. Oikeudenmukaisempaa olisikin verrata, kuinka monta prosenttia tuloistaan eri maiden kansalaiset käyttävät elintarvikkeisiin, ja tässä vertailussa myös Suomi pärjää hyvin. Olsi mielenkiintoista nähdä, minkälaiset PSE-luvut syntyvät esimerkiksi asuntojen tai autojen hinnoista Suomessa.

Herra puhemies! On syytä ilolla todeta se, että maa- ja metsätalousministeri Toivo Pohjala on määrätietoisesti puolustanut omaa kotimaista elintarviketuotantoa ja omavaraisuusperiaatetta, kun Oecd:n raporttia on julkisuudessa käsitelty. Toivottavasti vain ministeri Pohjala pystyy nyt puolustamaan maataloustulolakesitystä ja ennen kaikkea sen käsittelyjärjestystä täällä eduskunnassa niin, että ennen kuin eduskunta lähtee kesälomalle, me saisimme viisivuotisen maataloustulolain ja lakiin voitaisiin tehdä ne muutokset, mitä keskustan eduskuntaryhmä rinnakkaislakialoitteessaan on esittänyt.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On ensinnäkin mielenkiintoista todeta, että ed. Vihriälä antoi tunnustusta hallituksen esitykselle. Jäikin se vaikutelma, että pelin henkeen kuuluu tavallaan, että suurimman oppositiopuolueen on tehtävä rinnakkaisaloite. Eli toisin sanoen voisi sanoa, että tuntuu siltä kuin kyseessä olisi ns. korttipelinokitus eikä kyse ole mistään muusta. Varsinkin näin sen johdosta, koska MTK on hyväksynyt hallituksen lakiesityksen lukuunottamatta kahta pykälää, joihin MTK on esittänyt pieniä muutoksia, 14 ja 15 §.

Mielestäni ed. Juhantalon nimissä oleva rinnakkaislakialoite eli täydellinen ”kliiraus” palvelee käsittääkseni suuria Etelä-Suomen viljanviljelijöitä, jolloin vaikeimmilla alueilla olevat lihan- ja maidontuottajat joutuvat maksamaan suurtilallisten tuloja. He todella pärjäävät muutenkin hyvin, niin että turha niitä rahoja sinne on ohjata.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hälytyskellojen kilinää kylä lisäsi ed. Vihriälän ja keskustapuolueen suitutus nykyisen maatalouspolitiikan jatkamiselle. Toisaalta myös maatalouspoliittiselle keskustelulle on hyvin tyypillistä, että jos ryhdytään pohtimaan rakenteita, niin helposti puhutaan, että hyökätään maatalouspolitiikkaa ja maataloutta vastaan erityisesti. Tästä ei ole kysymys. Sosialidemokraatit lähtevät nimenomaan elintarvikehuollon omavaraisuusperiaatteesta liikkeelle, mutta kiinnitämme huomiota nimenomaan siihen, että kun ylituotantoa on, niin silloin täytyy maatalouden osallistua sen vientikustannuksiin porrastettuna ylituotannon määrän suhteessa. Vapaavuosia ei siinä hommassa pidä oleman.

Toinen asia on se, että tuki täytyy olla tilakohtaisempaa eikä tuotantoon sidottua, koska se on nimenomaan maatalouden sisäisen oikeudenmukaisemman tulojaon kannalta tärkeä asia, sillä nykyinen systeemi tappaa nimenomaan pienet ja keskisuuret yritykset. Täytyy muistuttaa, että keskustapuolueen ministerit Pekkala ja Yläjärvi loivat rajoituslainsäädännön viime kaudella, ja nimenomaan niin, että alueellista tai maatalouden sisäistä tulotarkastelua ei sallittu. Nyt vasta tämän hallituksen aikana on alueellistakin tarkastelunäkökulmaa tullut mukaan.

Monessa asiassa on rakenteellisia virheitä. Pinta-alalisänsäkin piti olla alun perin pientilojen tuki. Tänä se on jo keskusurten ja suurten. Eli ylipäänsä ei ole maataloutta vastaan hyökkäämistä, kun ryhdytään puhumaan, miten se todella säilytettäisiin terveena ja laajapohjaisena. Tältä osin täytyy sanoa, että ed. Vihriälän kanssa koin molemmipuolista masennusta hänen puheenvuoronsa johdosta. Voi todeta, että MTK ei ole myöskään muuttanut näkemyksiään. Siellä edelleen porhalletaan 1950-luvun maatalouspolitiikalla 1990-luvulla.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Herra puhemies! Joitakin kommentteja täällä käytyyn keskusteluun koskien sekä hallituksen esitystä että nyt käsiteltävänä olevaa aloitetta.

Totean ensinnäkin, että hallituksen lakiesitys on tehty ilman varaumia. Lakiesitys on valmisteltu viisivuotiseksi laiksi. Jos sen voimassaoloaika aiotaan lyhentää, se pitää myös valmistella monilta muiltakin kohdin uudelleen. Sitä ei voi noin vain lyhentää. Toistan vielä, että se on

hallituksesta ilman varauksia tullut, ja sellaisena se myös hallituspuolueiden mielestä on otettava.

Mitä tulee tämän lain käsittelyaikatauluun, se on tietysti valiokunnan ja eduskunnan asia, mutta Gatt-neuvotteluja ei voida käyttää perusteena sille, että tätä pitäisi viivyttää, koska Gattin Uruguayn kierros päättyi vuoden 1990 lopulla ja nykyisen maataloustulolakimme voimaansaoloaika päättyi vuoden 1989 lopussa.

Toisaalta taas Oecd-raportti on ollut hallituksen tiedossa jo pitkään. Se, että se julkistettiin vasta nyt, johtui siitä, että Oecd halusi painattaa raporttinsa ensin ja antoi luvan sen julkistamiseen vasta tässä vaiheessa. Sen sisältö on ollut esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön tiedossa jo koko kevätkauden ajan.

EC:n piirissä harjoitettavasta maatalouspolitiikasta toteaisiin, että EC:n paljon mainostettu nollalinja tämän vuoden maataloustuloratkaisuissa perustuu siihen, että siellä käytetään ns. vihreätä valuuttaa, jonka avulla, niin voisi sanoa, jäsenmaat pystyvät saamaan jonkun verran liikkumavaraa hintapolitiikassaan. Päätös nollalinjasta ei tarkoita käytännössä nollalinjaa, vaan keskimäärin ehkä noin prosentin, puolentoista nousua hintoihin. Se vaihtelee tuotekohtaisesti. Se vaihtelee maittain erittäin paljon. Ajatellaan esimerkiksi Kreikkaa, jossa on noin 25 prosentin inflaatio. Jos siellä noudatettaisiin todella nollalinjaa, niin jokainen käsittää, mihin siinä hyvin pian päädyttäisiin. Sillä loppuisi koko tuotanto.

EC:n piirissä käytetään myös muita keinoja näiden tuloratkaisujen vaikutusten peittämiseksi. Muun muassa Saksan liittotasavallassa maatalous ei tällä hetkellä ainakaan Etelä-Saksassa maksa veroa oikeastaan lainkaan. On käytetty siis veropolitiikkaa yhtenä tukipolitiikan osana. Tiedä sitten, kuinka oikein ja viisasta se on.

Haluaisin myös tässä yhteydessä todeta, että viimeisten lehtitietojen mukaan elinkustannusindeksin nousu ravintomien osalta huhtikuussa yllätti kaikki asiantuntijat. Maataloustuloratkaisu taas ei vaikuttanut enää huhtikuun hinnannousuihin, vaan siihen vaikuttivat kokonaan muut tekijät lähinnä elintarviketeollisuuden ja kaupan piirissä. Meidän täytyy mm. tästä syystä päästä ainakin jossain määrin pois elintarvikkeiden täysin suljetuista markkinoista, koska ne nimenomaan antavat mahdollisuuden nostaa hintoja vapaasti ilman minkäänlaista kilpailua. Tätä markkinasignaalien hu-

mioon ottamista tarkoittaa se uusi vientikattojärjestelmä, joka hallituksen esityksessä on. Olen ennenkin todennut, että se ei ole mikään kovin pitkälle menevä, mutta se on kuitenkin alkuun lähtö. Sen avulla päästään joka tapauksessa siihen, että ns. markkinasignaalien voidaan paremmin antaa vaikuttaa tuotantoon ja tuottajiin saakka, mutta myös ja ennen kaikkia muihin portaisiin.

Kun täällä puhuttiin näistä korvaavista työpaikoista maaseudulle, niin niitä ei saa pelkääntään jakamalla sinne rahaa. Maaseudulta täytyy löytyä ensin valmiudet sellaiseen toimintaan, joka korvaa työpaikkoja. Sen jälkeen on myös saatava aikaan rahoitusta. Mutta ei pelkällä rahanjaolla, niin kuin usein kuulee asiasta puhutavan, mitään kestävää luoda, sillä siinä käy niin kuin entiselle miehelle jne. hyvin helposti.

Oecd:n raportista sanoisin vielä sen, että siinä on monia sellaisia asioita, joita meidän täytyy ottaa vakavasti huomioon, mutta numeroita ei minusta pitäisi kovin paljon vertailla keskenään. Me voisimme samalla tavalla vertailla esimerkiksi jonkin Kaakkois-Aasian maan palkkatasolla ja Suomessa tehtyjä töitä keskenään. Tällaiset vertailut vievät helposti väärille urille. Niitä ei mielestäni pitäisi myöskään tehdä.

Tärkeintä on, että Suomen maatalouden jatkuvuus voidaan turvata. Se ymmärtääkseni voidaan parhaiten turvata niin, että edetään hitaasti mutta varmasti niihin tavoitteisiin, jotka on yhteisesti asetettu maatalous 2000 -komiteassa ja muutoinkin. Mitä tulee omavaraisuuteen, jota täälläkään ei ole kiistetty, niin totean vielä tässäkin yhteydessä, että se on kirjattu nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan ja siitä tullaan kyllä pitämään kiinni.

Ed. V ä h k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri totesi tässä, niin pelastusrahan jakaminen maaseudulle ja varsinkin kehitysalueille ei ole paikallaan. Siihen varmasti yhtyvät kaikki. Mutta ei voine pitää oikeana myöskään hallituksen saamattomuutta kehitysalueitten suuntaan. Hallitus on luvannut ohjelmassaan toimenpiteitä, joilla turvataan tasapuolinen kehitys ja asumisen mahdollisuus myös kehitysalueella. Kysyisin, jos arvoisa ministeri haluaa vastata, mitä hallitus on tehnyt tämän suuntaista, että kehitysalueilla asumisen mahdollisuus säilyisi.

Jos tarkastellaan maataloutta, josta tässä puhutaan, niin ei mitään senkaltaisia esityksiä ole

tullut, että maaseutu pysyisi kehitysalueilla elävänä, että olisi annettu sen suuntaisia vapautuksia rajoituksista, että perheviljelmät olisivat voineet tulla siellä toimeen. Huomauttaisin myös teollisuuden kohdalta, että ei sekään, että sen suhteen pyritään olevaa olotilaa muuttamaan huonommaksi poistamalla mm. eräiltä puunjalostusteollisuuden tuotteilta kuljetustuki, anna vakuuttavaa kuvaa siitä, että haluttaisiin toteuttaa sellaista politiikkaa, mitä hallitusohjelmassa luvataan.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pohjala mainitsi puheenvuorossaan, että pelkkä raha ei auta korvaavien työpaikkojen syntymiseen. Tämä varmasti pitää paikkaansa. Mutta ihmettelen sitä, että meillä on maaseudun elinkeinolain mukaisia hyväksyttäviä hakemuksia minun käsitykseni mukaan ainakin noin kolminkertainen määrä niihin rahoihin nähden, mitä on käytettävissä. Tämä osoittaa ja ed. Rajamäki omassa puheenvuorossaan myös sanoi, että hän hyväksyy sen, että viennistä säästyneet varat voidaan ohjata maaseudulle. Minä itse mielessäni ihmettelen toisaalta, että hallitus ei antanut lisäbudjettia, vaan ne toistasataa miljoonaa, mitä vientimarkkoja säästyivät tänä vuonna, käytettiin muitten pääluokkien menojen kattamiseen. Niitä ei annettukaan maaseudulle. Tämä minusta on ristiriidassa näitten tavoitteitten kanssa.

Ne työpaikat, joita on syntynyt maaseudun elinkeinolain puitteissa, ovat erittäin halpoja. Ne maksavat noin 100 000 markkaa kaiken kaikkiaan työpaikkaa kohti. Todella toivoisi sitä, että hallitus voisi ohjata sinne myös näitä varoja. Siellä todella on halukkuutta, ammattitaitoakin löytyy ja hakemuksia on osoitettu todella. Mutta hallitus ei kuitenkaan vastaa siihen tarpeeseen, mitä siellä syntyy. Ei syntyisi sitten liikatuantoa tätä kautta.

Ed. Saapunki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Pohjalan esille tuoma lakiesitys minusta on oikean suuntainen, mutta toisen hallituspuolueen edustaja, ed. Rajamäki täällä on tuonut hyvin yksipuolisesti niitä tekijöitä esille, miten maatalous aiheuttaa kustannuksia valtiolle. Ei oteta yhteiskunnan muita rakenneosia ollenkaan huomioon, mitä aiheuttaa se, että tänne Helsinkiin tarvitaan lisää päivähoitopaikkoja, koulutuspaikkoja, uusia asuntoja, vanhusten huoltoa ja liikennepuolta on kehitettävä jne., jotka ovat jo oikeas-

taan valmiina tuolla maaseudulla. Mihin ne varat säästyvät, kun tänne miljardeja pitäisi näihin asioihin lyödä lisää? Eivät ne varat riitä läheskään, mitä maataloudesta saadaan vähentyvinä vientikustannuksina säästymään, niihin kustannuksiin, mitä ihmisten tuonti tänne maksaa. Maaseudulla ei ole työpaikkoja yhtäkkiä järjestää, kun maataloutta vähennetään. Mutta hillitty muutos pitemmällä aikavälillä järjestetyt uudet työpaikat aiheuttavat sen, että ne ihmiset voivat siellä asua myös tulevaisuudessa.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tietojen mukaan viime vuonna säästyti maataloudesta vientitukivaroja noin 400 miljoonaa markkaa. Kun me toisaalta toteamme, ettei metsänparannukseen, maatilatalouden kehittämisrahastoon eikä myöskään kuivatukseen ei ole ollut riittävästi varoja, niin sopii todella kysyä, minne nämä 400 miljoonaa markkaa sitten ovat menneet, kun ne hallitusohjelman mukaan ja hallituksen maaseutukampanjankin mukaan pitäisi käyttää maaseudun kehittämiseen. Toivoisin, että nyt sitten tämän vuoden aikana näitä rahoja tulee säästymään, ja vaikkei säästyisikään, niin entistä enemmän käytettäisiin todella yhteisiäkin varoja koko maaseudun kehittämiseen.

Ed. Rajamäelle vielä se, että hän totesi vastauspuheenvuorossaan, että olisi hyvä, että maatalous säilyisi laajana meidän maassamme. Onko tämä nyt sitten ymmärrettävä niin, että Rajamäkin tahtoo, että maataloutta harjoitetaan myös kehitysalueilla vielä tulevaisuudessa (Ed. Rajamäki: Nimenomaan niin!), vai onko se vain puhetta, mitä täällä esitetään ja kuitenkin pyritään toimimaan ja monta kertaa sitten todetaan, että meillä on maatiloja liikaa ja ne ovat väärässä paikassa ja toimitaan tällä tavalla täällä eduskunnassa.

Keskustan eduskuntaryhmä on valmis tukemaan kaikkia niitä hyviä aloitteita ja esityksiä, mitä hallituksen taholta tulee, jotka pitävät maaseudun elävänä ja asuttuna ja turvaavat myös viljelijäväestön tulotason kehittymisen.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Herra puhemies! Ed. Vihriälä puhui 400 miljoonasta markasta, joka säästyy. Paras huuto, mitä minä olen kuullut, on ollut 1 200 miljoonaa markkaa, mutta ministeriön laskelmien mukaan me pääsemme vain noin 100 miljoonaa markkaan, kun puhutaan valtion varoista. Täytyy muistaa, että tänä vuonna maatalous ei

osallistu lainkaan vientikustannuksiin ja siitä ehkä tulee noin 300 miljoonan markan heitto. Myös maatalouskomitea, joka tämän tavoitteen asetti, puhui säästyvistä valtion varoista. Mutta ensi vuonna, kun maatalous jälleen osallistuu, niin silloin todennäköisesti säästyy, ja nämä varat on toki käytettävä silloin noihin tarkoituksiin.

Mitä sitten tulee maaseutuelinkeinolain mukaiseen toimintaan, niin aivan varmaa on, että rahaa ei tällä hetkellä ole niin paljon kuin pystyttäisiin jakamaan. Mutta toisaalta, ainakin niiden tietojen mukaan, mitä minä olen maatilahallituksesta saanut, ei tilanne suinkaan noin huono ole, mitä ed. Jokiniemi mainitsi. Uskon, että kaikki ne hankkeet, jotka ovat toteuttamiskelpoisia ja joilla todella tuntuu olevan myös pitemmän päälle toimintaedellytykset, pystytään rahoittamaan lähiaikoina. Se on tavoite, ja minä uskon, että se myös saavutetaan. Tähän rahoitukseen käytetään nyt jo joka tapauksessa, kun otetaan myös lainat huomioon, pitkälti yli 200 miljoonaa markkaa tänä vuonna ja ensi vuonna toivottavasti huomattavasti enemmän. Tämä on myös osittain vastauksena ed. Vähäkankaalle.

Mitä sitten tulee rajoituksiin ja niiden poistamiseen, niin kuluvana vuonnahan ensimmäisen kerran on voimassa erilainen kohtelu äärialueille, ja tästä eteenpäinkin on tarkoitus edetä niin, että maatalouden merkitys elinkeinotoiminnoissa ja maaseudun elinvoiman ylläpitäjänä otetaan entistä paremmin huomioon. Täytyy toki kuitenkin muistaa, että pelkän maatalouden varassa maaseudun elinvoiman ylläpitäminen ei onnistu missään, ja toisaalta, että työtä korvaavien toimintojen aikaansaamiseksi on tehty vasta suhteellisen vähän aikaa. On olemassa selviä toimintoja, lomatoiminta ja monet tähän liittyvät asiat, siis sellaisia, jotka on helppo käynnistää, mutta niissä tulee aika pian pää vetävän käteen. Täytyy löytää, valmistella uusia toimintoja, ja kun tuotetaan jotain, täytyy hankkia markkinat jne., ja tätä työtä tehdään parhailaan mm. maaseutuprojektin piirissä, mutta ikävä kyllä se ottaa oman aikansa. Tarvitaan sekä rahoitusta, mutta ennen kaikkea myös perustavaa työtä, jotta näitä hankkeita sitten on rahoitettavaksi.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Kun kuunteli ed. Rajamäen puheenvuoroa, oli pakko pyytää puheenvuoro, koska vastauspuheenvuoron aikana ei pysty riittävän monta yksityiskohtaa kommentoimaan.

Ensinnäkin, poliittiset intohimot valitettavasti sosialidemokraateilla heräävät henkiin välittömästi, kun puhutaan maataloudesta ja erityisesti maatalouden ja elintarvikkeiden saamasta yhteiskunnan tuesta. Silloin vain on ongelma se, että puhutaan sellaisista käsitteistä ja sellaisista luvuista, joilla ei ole konkreettista pohjaa. Minusta kuvaavin on tämä Oecd:n raportti, sen käyttämät luvut ihan siitä syystä, että kuten ed. Vihriälä ja muistaakseni myös ministeri Pohjala omassa puheenvuorossaan totesivat, niihin lukuihin ei voida sikäli luottaa, koska niissä on suoraan laskettu maailmanmarkkinahinnan ja kotimaan hinnan koko erotus. Nyt täytyy muistaa, että maailmanmarkkinahinnat ovat niiden ylijäämien hintoja, ne ovat dumpattuja hintoja. Niihin vertaaminen mielestäni ei ole missään vaiheessa perusteltua.

Tässä yhteydessä unohtetaan se kylmä tosiasia, missä osassa maapallon karttaa Suomi sijaitsee. Kyllä minusta meidän suomalaisten tehtävänä on tuoda tämä seikka kaiken aikaa esille, koska se vaikuttaa hyvin merkittävästi elintarvikkeiden tuotantokustannuksiin Suomessa. Jo Ruotsin Skåne sijaitsee 600 kilometriä etelämpänä. Siellä vuotuinen kesän lämpösumma on huomattavasti korkeampi kuin meillä täällä. Nämä ovat kysymyksiä, joista minusta on Oecd:n piirissä jatkossa voitava käydä keskustelua, koska ne hyvin olennaisesti vaikuttavat hinnanmuodostukseen nimenomaan täällä pohjoisessa, Suomessa.

Rasvaongelmasta ed. Rajamäki mainitsi monen otteeseen, kuinka rasvan viennistä suomalaiset kuluttajat maksavat niin ja niin paljon. Rasvaongelman hoitamiseen minusta jatkossa ollaan varmasti paneutumassa jalostuksella. Jalostuksen keinoin on tähdättävä sellaiseen lehmärotuun, joka tuottaa vähärasvaisempaa maitoa. Tämähän on seurausta siitä sanotaan nyt 20 vuotta sitten vallinneesta tilanteesta, jolloin maidon yhtenä hintaperusteena oli nimenomaan sen rasvapitoisuus.

Tähän voisi todeta väliin sen, että viime viikolla Euroopan neuvoston istunnon yhteydessä oli mahdollisuus tutustua jonkin verran myös siihen ruokaan, mitä siellä Strasbourgissa tarjotaan. Kyllä itse ainakin jo kevyen dietin harrastajana täytyy todeta, että Keski-Euroopassa syödään hyvin rasvaista ruokaa. Erittäin monessa salaattissa ja muussa oli hyvin, hyvin rasvainen kastike taikka vastaava. Siinä heräsikin kiinnostus, miten siellä on mahdettu hallita sydän- ja verisuonisairaudet, koska ainakaan

ruoka ei mielestäni ollut mitään kevyttä. (Ed. Rajamäki: Jos ne tarjosivat suomalaisille suomalaisten mukaan!) — Ei, siitä ei suinkaan ollut kyse, koska kaikille tarjottiin samaa ruokaa, joten tämä ed. Rajamäen heitto jääköön omaan arvoonsa.

Ed. Rajamäki omassa puheenvuorossaan peräänkuulutti sitä, että pitäisi jatkossa lähteä maksamaan tilakohtaista tukea eikä kytkeä sitä tiettyyn kilo- tai litramäärään, jos ymmärsin oikein hänen puheenvuoronsa. Toki tämä on yksi peruste, mutta kyllä tilakohtaisessa tuessakin, jos siihen siirrytään, täytyy ottaa huomioon myös tilan koko, se mitkä ovat tilan tuotantomahdollisuudet. Ei minusta voida mennä siihen, että jokainen tila saisi tietyn saman suuruisen tilakohtaisen tuen riippumatta siitä, minkä verran tuottaa. Periaatteessa olen valmis keskustelemaan siitä, että jotta me voisimme vähentää tuotantoa kiihdyttävää vaikutusta sillä, että tiettyyn litramäärään tai kilomäärään saakka maksetaan tukea, silloin yhtenä vaihtoehtona on tietty tilakohtainen tuki.

Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjalalle antaisin tunnustuksen siitä, että hän hyvin selkein sanoin omassa puheenvuorossaan totesi maataloustulolain käsittelyn hallituksen piirissä, totesi sen sitovan nimenomaan hallituspuolueita. Sitä taustaa vasten ed. Rajamäen puheenvuoro ja vaatimus kahden vuoden maataloustulolaista tuntuu aika oudolta.

Maatalouspolitiikan yksi ongelma on ollut nimenomaan se, että se on ollut liian lyhytjänteistä. Me olemme tehneet jatkuvasti lainsäädäntöä, joka on ollut voimassa vuoden kerrallaan, ja nyt, kun olisi mahdollisuus päästä viiden vuoden lainsäädäntöön, minusta tätä mahdollisuutta pitää tuki käyttää hyväksi. Se antaa maatalouspolitiikkaan pitkäjänteisyyttä ja turvaa ne pelisäännöt, joilla jatkossa ratkotaan niin viljelijäväestön tulotaso- kuin vientikysymyksetkin.

Tässä mielessä todella yhdyin niihin ajatuksiin, että tämä lainsäädäntö saadaan tänä keväänä valmiiksi, koska jos me jatkuvasti vain odotamme, mitä maailmalta on tulossa, ja sen mukaan reagoimme, hyvin pian ajaudumme siihen tilanteeseen, että me emme saakaan itse päättää näistä asioista. Kyllä meidän tehtävämme on asettaa omat paalumme itse ja pyrkiä toimimaan niin, että tuontisuoja saadaan säilymään jatkossakin, koska se on meidän suomalaisen maatalouden elinehto. Lähdetään siitä, että pyritään turvaamaan elintarvikkeiden

omavaraisuus kaikissa tilanteissa, ei 100 prosentin taso, vaan mieluummin vähän yli, koska satokausien vaihtelut vaativat sen, että me emme voi millään sääolosuhteista johtuen aina tähdätä siihen 100 prosenttiin, välillä se jää 90:een, välillä tulee 120 prosenttia riippuen siitä, minkälaiset ovat sääolosuhteet.

Arvoisa herra puhemies! Ihan lopuksi lyhyesti toteaisin keskustan rinnakkaislakialoitteesta, että toivon sille valiokunnassa asiallista ja perusteellista käsittelyä. Toivon erityisesti sitä, että hallituspuolueiden kansanedustajilla olisi mahdollisuus ottaa huomioon tässä lakialoitteessa esitettyjä parannusehdotuksia, koska ne nimenomaan koituvat myöskin maatalouden ja maaseudun elinvoimaisuuden hyväksi.

Se, että jatkossa maataloustuotanto vähitellen supistuu lähemmäksi näitä tuotantotavoitteita, sitä määrää, mikä tarvitaan, on toki kannatettava periaate. Sitä kautta vientitukimäärärahoja säästyy, ja niiden ohjaaminen maaseudun kehittämiseen on ensiarvoisen tärkeä asia. Siinä yhdyin ministeri Pohjalan ajatuksiin, että rahaa sinne ei sillä tavalla voi ajatella syytää, täytyy olla tietyt tarkoitukset ja tavoitteet, joihin niitä säästettyjä määrärahoja annetaan.

Tässä työssä minusta ydinasiana on se, että maaseudulla kuntien johdolla lääninhallitusten aktiivisena yhdessä pyritään löytämään sellaisia kohteita, sellaisia erilaisia yritysmuotoja ja mahdollisuuksia, jotka luovat uusia työpaikkoja ja uusia mahdollisuuksia. Meidän pitää tukea niitä innovaatioita, jotka alueella syntyvät, ja innovaatioiden esiin tuomisessa avainasemassa ovat kunnat ja lääninhallitukset. Yhteistyössä alueen ihmisten kanssa mietitään, mitä voitaisiin tehdä jatkossa sillä sektorilla, mistä työvoimaa valitettavasti vapautuu, kun tuotanto varmasti vähitellen kuitenkin jonkin verran tästäkin supistuu.

Maidon osalta täytyy toki todeta se, että sielähän hälytyskellot tänä päivänä jo soivat. Juustoloita jouduttaneen sulkemaan, koska nestemäisten maitotuotteiden turvaaminen vaatii sen maitomäärän, mikä meillä on. Tämä on tietysti valitettava asia sitä taustaa vasten, että se vie haja-asutusalueilta aika monta työpaikkaa. Jos tietoni ovat oikeat, niin Pohjois-Pohjanmaalta mm. on kuulunut viestejä, että juustoloilla ei ole maitoa.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voimme ed. Anttilan kanssa osoittaa poliittisia intohimojamme suuremmas-

sa määrin maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Sen takia puutun vain hänen kommenttiinsa suorasta tilakohtaisesta tuesta, joka olisi nimenomaan oikeudenmukainen maatalouden sisäisen tulorakenteen ja mielestäni myös maaseudun elinkelpoisuuden kannalta. Tätä me sosialidemokraatit olemme ajaneet. Hän selvästi paljasti keskustan ja MTK:n linjan siinä, että korosti elinkelpoisuuskysymystä.

Eivätköhän ne elinkelvottomat tilat ole jo hävinneet sieltä maaseudulta, eikö ne ole jo kuristettu sieltä MTK:laisella maatalouspolitiikalla pois? Tässä tilanteessa olisi hyvä pitää ne toimivat tilat, jotka pystyvät toimimaan, kunnossa ja elinkelpoisina suoralla tilakohtaisella tuella sen sijaan, että tuotantoon sidottua automaattia pyöritellään ja sadat ja tuhannet miljoonat pyörii sillä tavalla. Ei se maaseutua elinvoimaisena pidä. Kyllä suurimpien tilanomistajien ja maatalouden harjoittajien keskitulot ovat jo palansaajien ohi, ei heistä kannata enää huolta kantaa. Tutkimukset sen osoittavat selvästi, myös maatalouden omat tutkimukset.

Tässä mielessä voitaisiin kiintiöjärjestelmää tehdä joustavammaksi ja ylipäänsä tukea myös tällä tavalla pienien ja keskisuurten tuottajien tilannetta.

Minusta olisi hyvin tärkeätä, että me esimerkiksi maidon osalta huomaamme paitsi sukupolvenvaihdostilanteeseen liittyvät ongelmat, juuri alueellisen tarkastelunäkökulman, johon tämä hallitus vasta pääsi. Viime kaudellahan keskustan ministerit pitivät erityisen huolen siitä, että valiokunta ei siihen hommaan päässyt kiinni, estettiin kerta kaikkiaan hallituksen esityksiin siltä osin puuttuminen. Tämän takia on hyvin tärkeätä, että juuri maitotaloudelle luonteilla alueilla tuetaan kiintiöiden väljyydellä ja vapautuvien kiintiöiden jaolla juuri sitä maatalouden toimintaa, mikä sinne soveltuu.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila toivoi hallituspuolueiden ryhmien tukea maa- ja metsätalousvaliokunnassa keskustapuolueen rinnakkaislakialoitteelle. Mutta kuten aikaisemmin jo totesin, minun mielestäni koko rinnakkaislakiesitys on vain ns. nokitus, pitää osoittaa, että pystytään vaatimaan enemmän kuin hallitus esittää. Mielenkiintoista on todella se, että MTK on ollut pääosin hyväksymässä tämän, mutta nyt oppositiopuolueen rooliin kuuluen keskustapuolue esittää sängen suuria korotuksia, että voidaan sitten julkisessa

sanassa esittää, että kyllä me olemme olleet vaatimassa.

Ed. Anttila suhtautui mielestäni hieman omittuisella tavalla suoraan tulotukeen, kuten ed. Rajamäki jo sanoi. Kyllä minun mielestäni suora tulotuki, olkoon sen muoto mikä hyvänsä, pinta-alalissä tai jokin muu ns. häntäraha, on tällä hetkellä pienten tilojen, oikeastaan voi sanoa, melkein ainut tuki ja turva, jos sattuu vielä katovuosia tai muuta vastaavaa.

On aivan selvää, että sillä tavalla kuin se nykyisin maksetaan, eli sitä on nostettu yhä suuremmille tiloille, sen merkitys on vähentynyt niin, että edellisten hallitusten aikana on jo onnistuttu tappamaan pieniä tiloja maaseudulta.

Uskoisin, että mikäli suoraan tulotukeen ei enempää päästä, niin vaikeuksia tulee yhä enemmän olemaan.

Kuten ministeri totesi, tämä hallitus on lähtenyt purkamaan kiintiöitä nimenomaan vaikeimmilta alueilta. Sitä toimenpidettä on jatkettava nimenomaan pienten ja perheviljelmien kohdalta.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäki omassa puheenvuorossaan puuttui kiintiöiden jakoon ja lisäksi kiintiöiden saamiseen. Tässä on vain se ongelma, että kotieläintuotannon ohjaamislaissa on tietty tiukka rehuomavaraisuusvaatimus. Sitä taustaa vasten jatkossa maanhankinta ja erityisesti maiden ohjaaminen niille tiloille, joissa lisämaan tarve on kaikkein kipein, on yksi polttavin ongelma tällä hetkellä. Se pitäisi voida jatkossa hoitaa niin, että maita voitaisiin ohjata etupäässä niille nuorille viljelijöille, joiden lisäksi kiintiöiden saaminen on kiinni tästä, että rehuomavaraisuusvaatimus ei täyty. Jos siellä pelkästään markkinavoimat jylläävät, niin tulee tapahtumaan sillä tavalla, että kaikki vapautuvat lisämaat menevät jo ennestään suurille tiloille.

Ed. Vistbacka totesi suorasta tulotuesta. Minusta se on asia, jota pitäisi jatkossa selvittää ja valmistella. Ei meillä ole siihen valmista mallia, mutta omassa puheenvuorossani nimenomaan korostin sitä, että ei voida minusta siihenkään järjestelmään mennä, että tietty sama markkamäärä annetaan kaikille. Kyllä on pakko ottaa myös tilakohtaiset olosuhteet huomioon, ottaa sekin huomioon, sijaitseeko tila kehitysalueella, pohjoisessa vai etelässä. Kaikki tällaiset asiat pitäisi selvittää, ennen kuin me voimme puhua siitä sellaisena, että me vaadimme suoraan tulotukeen siirtymistä.

Siinä on myös se seikka, että se hyvin helposti vie yrittäjyysnäkökulman maataloudesta pois, koska tänä päivänä maanviljelijä on ennen kaikkea yrittäjä, jolla on aivan samat riskit kuin muillakin, ja erityisen suuri riski on sää.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Kun ed. Rajamäki totesi, että pieniä ja keskisuuria tiloja pitäisi auttaa, olen samaa mieltä hänen kanssaan. Toivoisinkin asiassa tukea sosiaalidemokraateilta erityisesti tässä vaiheessa, kun maidon lisäkiintiöt ovat parhaillaan käsiteltävinä ja haettavina, koska minun ymmärtääkseni tämä vuosi on kaikkein merkittävien maidon tuotannon jatkamisen kannalta, että juuri ne tilat, jotka ovat hakemassa lisäkiintiöitä, tulisivat myös ne saamaan. Tällä hetkellä näyttää siltä, kun meillä maidon tuotannosta on puhuttu niin paljon, että tilanne on se, että meillä maidon tuotanto vähenee niin voimakkaasti, että olemme menettämässä omavaraisuutemme.

Mitä tulee maitovalkuaismäärään ja maitorasvan määrään, maitorasvan suhteenhan me olemme olleet ylituotannossa selvästi, mutta tällä hetkellä tilanne on se, että maitovalkuaisen suhteen me emme ole kohta enää omavaraisia ja maitovalkuaisen suhteen kulutus on koko ajan kääntynyt, mikä sinällään on hyvä. Haluan todeta että esimerkiksi viime vuonna maitovalkuaisen kotimaiseen kulutukseen tarvittiin raakamaitoa 2 126 miljoonaa litraa. Se on 84 prosenttia meijereihin toimitetusta koko maitomäärästä. Lisäksi tarvittiin runsaat 300 miljoonaa litraa kausivaihtelujen puskuroimiseen. Näin ollen maitovalkuaisen häiriöttömään kotimaiseen jakeluun tarvittiin raakamaitoa viime vuonna yhteensä noin 2 450 miljoonaa litraa. Se on jo 97 prosenttia koko tuotannosta. Maidon todellinen ylituotanto oli siis vain 3 prosentin luokkaa eli alle 100 miljoonan litran luokkaa.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista todeta, kun kuunteli ed. Tenhiälän puheenvuoroa, että kun keskustapuolueen taholta on ensiksi saatu tapettua pienet tilat nimenomaan tiukalla kiintiöjärjestelmällä, nyt ollaan tietysti vaatimassa, että pitää saada nopeasti parannuksia. Olen tietysti ed. Tenhiälän kanssa täysin samaa mieltä siitä, että niitä on ohjattava pienille ja perhevilljelmille, mutta joskus tuntuu hieman omituisel-

ta ainakin, kun täällä vasta kaksi vuotta on ollut, kuunnella näitä puheita, kun joitakin papereita on tullut selattua, minkälaista maatalouspolitiikkaa nimenomaan keskustapuolueen maa- ja metsätalousministerien toimesta on harjoitettu.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Vistbackalle, että tuntuu aivan käsittämättömältä kuunnella SMP:n edustajan käyttämää puheenvuoroa siitä yksinkertaisesta syystä, että Suomen maaseudun puolue oli myös viime vaalikaudella mukana samassa hallituksessa keskustan kanssa. Täällä suuressa salissa tehty maatalousratkaisut ja maatalouslainsäädäntö ovat olleet SMP:n hyväksymiä, eli turha on osoittaa sormella ketään hallituksen osapuolta erikseen, koska hallituksen tekemistä päätöksistä ja esityksistä vastaa koko hallitus SMP mukaan luettuna. Siinä mielessä mielestäni on turha keskustelua siltä pohjalta jatkaa.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Mielestäni ed. Vistbackan puheenvuoro osoitti juuri sen puutteen, joka hänellä on. Hän kertoo, että hän on tutustunut kaksi vuotta eduskunnan työhön. Minusta hänen olisi pitänyt tutustua siihen aikaan, joka on ollut, kuten ed. Anttila totesi, eli niihin neljään vuoteen, jolloin SMP oli hallituksessa mukana. Silloin SMP oli tekemässä päätöksiä — valitettavasti yhdessä keskustan kanssa — siten, että me emme olisi toivoneet näin tiukkaa järjestelmää, mutta hallitus otti kokonaisuudessaan tällaisen järjestelmän. Nyt, kun eduskuntaan on palannut ed. Kettunen, hän voisi kertoa ja valistaa myös ed. Vistbackaa, mitä tapahtui viime vaalikaudella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 (HE n:o 24)

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 taina kello 13. Kyselytunti on ensi torstaina kello 17.
(HE n:o 52)

14) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 3 (HE n:o 51)

Täysistunto lopetetaan kello 17.51.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan
seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjan-

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin